

STOWARZYSZENIE BURSZTYNNIKÓW W POLSCE

Zarząd Główny w Gdańsku

BURSZTYNISKO

Bilingual Newsletter of the Amber Association of Poland

no. 12/2001 March

CERTIFICATE No 000

THE AMBER ASSOCIATION IN POLAND
HEREBY CERTIFIES THAT

IS FULLY ENTITLED TO USE THE TRADEMARK
OF THE AMBER ASSOCIATION REGISTERED AT THE
PATENT OFFICE OF THE REPUBLIC OF POLAND.

THIS CERTIFICATE IS VALID UNTIL 31st of December 2001

THE COMPANY ENJOY THE ASSOCIATION'S RECOMMENDATION
AND REMAINS UNDER ITS CONTROL IN THE FOLLOWING DOMAINS:
1. MANUFACTURING OF GOODS SOLELY OF POLISH ORIGIN;
2. REFRAINING FROM THE PRODUCTION OF REPRODUCED
PREPARED AMBER AND OTHER FALSIFIED AND Imitated
3. MANUFACTURING OF AMBER JEWELRY AND
PRECIOUS METALS AND THEIR ALLOYS;
4. THE DEFERENCE OF THE RULES OF CONDUCT

GDAŃSK, 10.03.2001

Władysław Gierkowski
President of the Association
Gdańsk, Poland



Amber Association of Poland

General Management in Gdańsk

POLAND, 80-382 Gdańsk, ul. Beniowskiego 5, hall 03 room 116, tel./fax (+4858) 554 92 23

e-mail: sbp@sbp.org.pl

Internet web site <http://www.amber.org.pl>

**First English Edition
price 5 zł**



SPIS TREŚCI

Wstęp od Redakcji s 2

I. Sprawy organizacyjne

Firmy oczekujące na rozpatrzenie wniosków w
½rocznym trybie regulaminowym s. 2
Przyjęcia członków 01.01.-28.02.2001 s. 2

II. Działalność Stowarzyszenia

Plan pracy na 2001 (uchwalony przez Zarząd
27.02.2000.) s. 3
Nazewnictwo kamieni jubilerskich z bursztynu s. 3
Kamienie jubilerskie z bursztynu i ich
klasyfikacja hadlowa – tekst G.Gierłowska s. 4
Nagroda Bursztyznika Roku i Bursztyznika Stulecia s. 5

III. Gospodarka

Nowe zasady ewidencji skupu surowca - J.Bielak s.
5
Projekt Giedy S.A. - tekst J.Bielak s. 6
Misja handlowa do Francji - tekst J.Bielak s.7
Targi w Bazylei od 2002 dzielą się na dwie imprezy ... s. 8
Notowania cen surowca – bursztynu s. 8

IV. Nauka, wystawy, publikacje, recenzje

Bursztyznik czy bursztyznik – tekst W.Gierłowski . s. 9
Program Muzeum Bursztynu – tekst J.Mężyk s. 11
Pokłosie wystawy w Chojnicach s.14
Skarby z bursztynu - zwiedzanie skarbcza i klasztoru
tekst A.Goldenberg
s. 14
Werdykt Jury Międzynarodowego Konkursu na Projekt
Biżuterii z Bursztynem AMBERIF DESIGN
AWARD
'2001 z dnia 10 lutego 2001 r. w Gdańsku s. 15

V. Trybuna Dyskusyjna

Wywiad i sylwetki twórców: Wilhelm Tasso Mattar i
prof. David Watkins – oprac. Giedymin Jabłoński .. s. 16
Wywiad z Wilhelmem Tasso Mattarem s. 18

VI. Ogłoszenia, oferty, informacje

Serwis informacyjny s. 22
Program Targów AMBERIF 2001 s. 32

TABLE OF CONTENTS

Editor's Introduction p. 23

I. Organising Matters

Companies on a waiting list that applied for a certificate
to be verified in ½ year p. 23
New members that joined between 01.01.2001.-
28.02.2001. p.23

II. Association's Activity

Activity plan for the year 2001 (approved by the Board
27.02.2001. p. 23
Jewellery Stones in amber and their classification p. 24
Amberman of the Year and Century Awards p. 24

III. Economy

Basel International Fair will split next year into two
separate events - text by Jacek Bielak p. 24
Amber Stock Exchange Inc. – by Jacek Bielak p. 25
Trade Mission to Paris p. 25
Amber raw material notes and price list p. 8

IV. Science, exhibitions, publications, reviews

Chojnice exhibition p. 26
Treasures from Jasna Góra –collections of Częstochowa
Monastery - text by Amy Goldenberg. p. 26
Verdict of AMBERIF DESIGN AWARD 2001. p. 28

V. Discussions, Interviews and polemics

Interview with Wilhelm Tasso Mattar by Giedymin
Jabłoński p. 30

VI. Announcements, Offers, Information

News p. 30
AMBERIF FAIR Programme p. 32

Edited by: Stowarzyszenie Bursztyzników w Polsce - Zarząd Główny; POLAND 80-382 Gdańsk, ul. Beniowskiego 5, hala nr 3, pokój 116. tel/fax – (58)5549223. E-mail – sbp@sbp.org.pl

Editors: Wiesław Gierłowski - Redaktor Naczelny; Wojciech Kalandy – Współpraca z Zarządem, Prof. Ryszard Szadziński – Red. Naukowy, Wojciech Jakubowski – Doradca ds Grafiki, Jacek Bielak – Sekretarz Redakcji.
English edition and corrections Amy Goldenberg, Photos: Mariusz Gliwiński, Amy Goldenberg.

Biuro Zarządu przyjmuje korespondencję do zamieszczenia na łamach „Bursztyniska” i zgłoszenia na reklamy firm.

We are waiting on a correspondence from the readers to publish polemics and we invite you to advertise.

Od Redakcji

Oddajemy czytelnikom najnowszy, dwujęzyczny numer biuletynu informacyjnego Zarządu Stowarzyszenia Bursztywników BURSZTYNISKO – AmberNews nr 12/2001 -

Bilingual Newsletter of the Amber Association of Poland.

Angielską nazwę AmberNews dodajemy ze względu na nieprzetłumaczalność nazwy BursztynisKO na języki obce. Obserwujemy co roku zwiększające się zainteresowanie i potrzebę pogłębionej wiedzy o burszynie ze strony kupców zagranicznych. Wzrasta także – co nas gromnie cieszy - ilość członków naszej organizacji z zagranicy. Postanowiliśmy zatem wyjść naprzeciw wielokrotnym zapytaniom o anglojęzyczne informacje ze światowej stolicy bursztyny. W miarę możliwości będziemy się starali utrzymać dwujęzyczność pisma

Życzymy przyjemnej lektury i prosimy o komentarze (życzliwe i nieżyczliwe)

Redakcja

Foto 1. Prezes Wojciech Kalandyk przedstawia roczny plan pracy w trakcie kwartalnego zebrania członków Stowarzyszenia Bursztywników – Muzeum Archeologiczne w Gdańsku 25.01.2001.

Foto 1. President Wojciech Kalandyk is presenting annual activity plan for 2001. During quarterly members' meeting in Archeological Museum, Gdańsk 25.01.2001.

I. SPRAWY ORGANIZACYJNE

Dnia 25.01.2001. odbyło się Zebranie kwartalne Członków Stowarzyszenia Bursztywników. W porządku obrad znalazło się przedstawienie wspólnego stanowiska Zarządu i Komisji Rzecznawców w sprawie malowanego bursztynu oraz wystąpienie Ewy Rachoń z projektem polskiej marki bursztynu. Zebraniu towarzyszyła ożywiona dyskusja.

Doroczne Walne Zebranie Członków zaplanowaliśmy wstępnie na 30.03.2001. Osobnym pismem powiadomimy członków o miejscu i czasie zebrania. Głównym celem zebrania jest uchwalenie zmian w statucie umożliwiającym korespondencyjne głosowanie co raz liczniejszemu członkom spoza Trójmiasta.

Przyjęcia członków między 01.01.-28.02.2001.

- 192. Tadeusz Kwiatkowski, Gdańsk
- 193. Sławomir Safarzyński, Warszawa
- 194. Grzegorz Nikiel, Gdańsk
- 195. Sebastian Pawlak, Gdańsk

Firmy oczekujące na rozpatrzenie wniosków w ½ rocznym trybie regulaminowym

- 49. Max Paul Dannat – BERNSTEINZIMMER, Ratingen
- 50. Ludwik Dumin – ARTYSTYCZNY WYRÓB BIŻUTERII, Pruszcz Gdański
- 51. Fergus Clark – AMBER CENTRE, Felixstowe
- 52. Barbara Ockendon – AMBER CENTRE, London
- 53. Jacek Kędracki - JACK MARKET Częstochowa
- 54. Adam Garus – KARAT S.C.
- 55. Regina Klunder – ERIDAN SP. z o.o.

Firmy, które wystąpiły o rekomendację Stowarzyszenia w okresie 01.01. - 28.02.2001.

- 56. Seok Oh - O.S.C. sp. z o.o. Warszawa

Przypominamy, że zgodnie z regulaminem Znaku Towarowego czas oczekiwania na przyznanie certyfikatu jakości nowym członkom wydłużono do ½ roku.

II. DZIAŁALNOŚĆ STOWARZYSZENIA

Plan Pracy na 2001 rok

w nawiasach podano osoby odpowiedzialne

Promocja bursztynu bałtyckiego

1. Strony www (M.Drabik)
Rozbudowa i udoskonalanie stron internetowych, podłączenie linków do firm rekomendowanych, www w czasopiśmie zagranicznych i polskich (JCK, GEMKey, Basel, Klenotnik Hodinar, Polski Jubiler, Sztuka Złotnicza, Serwis Jubilerski, Zegarki i Biżuteria, Złoto i Czas)

2. Udział w redagowaniu zawodowych czasopism (S.Plota)

3. Uczestnictwo w wystawach i targach (G.Klechowicz)

Imprezy w Polsce:

Działania promocyjne w ramach imprez turystycznych:

- Dzień Bursztynu - Jarmark Dominikański, Gdańsk
- Dzień bursztynu – Jarmark Katarzyński, Toruń
- III Mistrzostwa Świata w poławianiu bursztynu, Stegna-Jantar

Imprezy zagraniczne (udział stowarzyszenia w miarę zainteresowania firm):

- Hamburg, Lubeka, Weimar (G.Nikiel)
- Las Vegas 01-05.06.2001. (J.Bielak)
- Szwecja – wystawa w Konsulacie Polskim (A.Najder)

4. Udział w promowaniu historycznych szlaków bursztynowych dla celów turystycznych

5. Działalność gospodarcza (G.Klechowicz)

- Opracowanie projektu powstania Giełdy Bursztynu (M.Juszczak)

6. Wydawnictwa

- informator o leczniczych właściwościach bursztynu (J.Bielak)

7. Współpraca z nauką i organizacjami zawodowymi

- Organizacja IV Forum Jubielstwa Polskiego podczas targów AMBERIF 2001 (G.Klechowicz)

- przystąpienie do CIBJO (W.Kalandyk)

8. Walka z falsyfikatami i namiastkami bursztynu

a) Wzrost sieci przedsiębiorstw rekomendowanych przez Stowarzyszenie spełniających zasady poprawnego oznaczania wyrobów z bursztynu naturalnego i korygowanego i nie dopuszczające do sprzedaży falsyfikatów, namiastek i

bursztynu prasowanego jako prawdziwego. (L.Krause, M.Trocha)

b) Promocja bursztynu – ustawienie gabloty w siedzibie SBP z okazami i standardowymi wyrobami firm, wystawy na targach krajowych nikomercyjnych (M.Juszczak, M.Trocha)

9. Rozwój wzornictwa i technik obróbki.

a) Wspieranie konkursów na nowe wzornictwo w bursztynie (G.Jabłoński)

b) nagroda Bursztynnika Roku (W.Kalandyk)

c) Gromadzenie archiwum zdjęć dzieł bursztynowych oraz literatury o bursztynie (M.Gliwiński)

d) Budowa laboratorium do rozpoznawania odmian bursztynu i inkluzji (M.Kucharska, M.Drapikowski)

e) Gromadzenie archiwum fotograficznego, komputerowego oraz na sprzęcie video (M.Gliwiński)

10. Szkolnictwo - oświata

a) Współpraca ze szkołami zawodowymi nad programem obróbki bursztynu (pomoc i doradztwo w zakresie sprzętu i wyposażenia) (M.Juszczak)

b) Prowadzenie szkolenia rzeczoznawców bursztynu. (S.Plota)

11. Aktywność wśród członków

a) Pomoc dla członków (prezentacja firm prawniczych, consultingowych, oferty szkoleń)

b) Propagowanie osiągnięć członków w mediach i na własnych stronach internetowych.

Plan pracy może być uzupełniany w trakcie roku o nowe inicjatywy członkowskie.

W związku z uchwałą Zarządu dot. nazewnictwa kamieni jubilerskich publikujemy nazewnictwo kamieni jubilerskich oraz objaśniający artykuł.

Nazewnictwo kamieni jubilerskich z bursztynu

1. **Bursztyn, bursztyn naturalny, sukcyinit** – surowiec, półfabrykaty lub wyroby z bursztynu bałtyckiego bez sztucznie wywołanych zmian naturalnych właściwości fizycznych lub chemicznych.

2. **Bursztyn (sukcyinit) poprawiany** – półfabrykaty lub wyroby z bursztynu bałtyckiego w których wywołano sztucznie (na przykład pod wpływem temperatury lub ciśnienia) zmiany właściwości fizycznych lub chemicznych.

3. **Bursztyn dublet, triplet lub wieloelementowy** – składający się z dwóch, trzech lub więcej części, z których przynajmniej jedna musi być naturalnym bursztynem bałtyckim. Nie mogą to być bryłki lub okruchy bursztynu zatopione bez regularnego układu w żywicy syntetycznej – taki materiał zalicza się do falsyfikatów. Dopuszcza się warstwę barwną z trwałego materiału między elementami bursztynowymi lub umieszczenie uformowanego kamienia bursztynowego na podłożu z innego materiału.

4. **Bursztyn rekonstruowany (prasowany)** – materiał z małych okruchów lub mączki z bursztynu bałtyckiego sprasowanych pod wpływem podwyższonej temperatury i wysokiego ciśnienia.
5. **Imitacje bursztynu** – inne niż bursztyn bałtycki żywice kopalne lub subfosalne oraz żywice syntetyczne i inne tworzywa sztuczne podobne wyglądem do bursztynu bałtyckiego (sukcynitu), ale o innych właściwościach fizykochemicznych.

Kamienie jubilerskie z bursztynu i ich klasyfikacja hadlowa

Coroczne publikacje Zakładu Gospodarki Surowcami Mineralnymi i Energią PAN w Krakowie wykazują, iż więcej niż połowa wytwarzanej w Polsce biżuterii (a szczególnie produkowanej na eksport) zdobiona jest kamieniami z bursztynu. Dlatego niezwykle ważna jest klasyfikacja i właściwe wartościowanie tych kamieni.

Największą wartość mają kamienie z materiału naturalnego, pod warunkiem, że w toku procesów zachodzących w przyrodzie uzyskały pożądane walory estetyczne. Taką właściwość mają bryłki bursztynu bałtyckiego, które przeszły fazę wędrówki na dnie morza i późniejszego wietrzenia na bałtyckich plażach. Dziś plaże masowo penetrowane przez zbieraczy są dość ubogie w surowiec i cała nadzieja na zaopatrzenie w piękne odmiany bursztynu polega na wypłukiwaniu go z plaż kopalnych w delcie Wisły. Stąd pochodzą zarówno jasne i całkowicie przezroczyste „świeliki” i równie przejrzyste, lecz ciemniejsze odmiany „miodowe”, a także wspaniałe odmiany wielobarwne o nieodpartym uroku. Kamienie do biżuterii, z nich powstałe, przez uformowanie w drodze obróbki mechanicznej, są najcenniejsze i najbardziej poszukiwane.

Większość przetwarzanego w Polsce surowca pochodzi jednak z kopalń na złożach pierwotnych, który najczęściej jest z natury nieprzejrzysty o dość bladym, woskowym lub mlecznym zabarwieniu. Stąd wynika potrzeba jego uszlachetniania w termicznym procesie klarowania i powierzchniowego utleniania (jest to proces przyspieszający procesy zachodzące w środowisku naturalnym) dającego zabarwienie

żłocisto-czerwonawe, popularnie zwane koniakowym. Kamienie jubilerskie z poprawianego termicznie bursztynu są bardzo efektowne, jednolite w odcieniach, aktualnie modne na rynku światowym i dlatego dominują w polskim eksporcie.

Stowarzyszenie Bursztywników postanowiło, realizując swoje edukacyjne cele, ukazać różnice pomiędzy bursztynem naturalnym i poprawianym.

- kamienie z bursztynu poprawianego
- bursztyny prażone na odcień zielonkawy zjawisko wywołane modą, wbrew naturze bursztynu (osiąga się go przez zaprażanie celowo pozostawionej warstewki zewnętrznej zwietrzliny bryłek na spodzie, a zdjęcie ciemnej warstewki z góry kamienia).
- mniej wartościowe dublety, którym odcień zielony nadano przez podmalowanie farbą (dublety lub triplety są to kamienie jubilerskie sklezione z dwóch lub trzech warstw w celu sztucznego nadania im pożądanej barwy)

Foto 2. Ewa Rachoń przekonuje do projektu „polska marka bursztynu”, zebranie kwartalne członków Stowarzyszenia Bursztywników, 25.01.2001.

Foto 2. Ewa Rachoń is persuading members to implement the project called „Polish amber brand creation” on a quarterly meeting of the Amber Association of Poland

W regulaminie rekomendacji firm ustalono następujące zasady obrotu kamieniami bursztynowymi sztucznie barwionymi:

- kamienie jubilerskie z bursztynu mogą zawierać warstwy barwne z innego materiału (na przykład lakieru) między dwiema warstwami bursztynu lub na spodzie gotowych kamieni pod warunkiem **oznaczenia ich odpowiednio jako dublety lub triplety**
- oznaczenie musi być wyraźne i trwałe.

Dopuszczenie do obrotu, przez firmy rekomendowane, kamieni poprawianych oraz dubletów i tripletów jest traktowane jako ustępstwo na rzecz aktualnej mody i wymuszonej przez konkurencję reakcji na zapotrzebowanie rynku. Jest to rozwiązanie identyczne ze stosowanymi dla wszelkich kamieni jubilerskich.

Rzeczoznawcy Stowarzyszenia są zdania, że przy wielości odmian i naturalnej urodzie bursztynu bałtyckiego najważniejszym jest wykorzystanie tych walorów.

W praktyce rynkowej biżuteria z kamieniami naturalnymi winna być ceniona znacznie wyżej niż z bursztynem poprawianym a dublety i tryplety należy traktować jako przejaw krótkotrwałej mody.

Gabriela Gierłowska

rzeczoznawca Stowarzyszenia Bursztytników w Polsce

Nagroda „Bursztytnik Roku 2000”

Zarząd Główny Stowarzyszenia Bursztytników w Polsce uchwałą z dnia 27.02.2001. przyznał nagrodę „Bursztytnika Roku 2000” dla prof. Jana Kotei z Krakowa. Prof. zwyczajny biologii – Jan Koteja jest redaktorem naczelnym i autorem wielu tekstów naukowych w anglojęzycznym czasopiśmie „Inclusion” (Wrostek) – międzynarodowego pisma poświęconego badaniu zastygniętego w bursztynie życia. Przy minimalnych nakładach na naukę rozślawił tematykę inkluzji rozsyłając wydany własnym sumptem nakład po całym świecie.

Specjalnością naukową laureata są czerwce – maleńkie owady, z których przez wieki wyrabiano się barwnik – purpurę – przydatną do produkcji tkanin. Wielki miłośnik bursztynu, kolekcjoner i popularyzator, inicjator powstania kwartalnika MEGANEURA, który wydaje Fundacja Nauki Rady Europy w Strasburgu.. MEGANEURA to kwartalnik poświęcony śladom życia w żywicach kopalnych.

Aktualnie pracuje na Akademii Rolniczej w Krakowie. Dzięki swym publikacjom rozślawił bursztyn na arenie międzynarodowej. Znakomity organizator współpracy naukowej autorów z całego świata. Członek Polskiego Towarzystwa Entomologicznego, Przewodniczący Sekcji Owadów w żywicach kopalnych. Rzetelny trud codziennej pracy samodzielnego badacza, autora i inicjatora wielu konferencji i spotkań naukowych, niezauważalna niekiedy praca nad popularyzacją bursztynu imponuje środowisku bursztytników. Nagroda „Bursztytnik Roku” jest skromnym wyrazem uznania dla wielkiego wysiłku laureta.

Nagroda „Bursztytnik Stulecia”

Zarząd Główny Stowarzyszenia Bursztytników w Polsce uchwałą z dnia 27.02.2001. przyznał nagrodę Bursztytnik Stulecia ex aequo mgr Wiesławowi Gierłowskiemu oraz prof. Barbarze Kosmowskiej – Cearnowicz, Członkom Honorowym i Członkom Założycielom Stowarzyszenia Bursztytników w Polsce. Doceniając ich ogromny wkład, zaangażowanie i dziesiątki lat pracy dla bursztynu postanowił ich uczcić tytułem i statuetką „Bursztytnika Stulecia”. Sylwetki obu laureatów są środowisku doskonale znane i nie trzeba ich szerzej przedstawiać.

III. GOSPODARKA

Nowe zasady ewidencji skupu surowca bursztynowego

Ustawą z dnia 9.9.2000 r. o podatku od czynności cywilnoprawnych (Dz.U. nr 86 poz.959), która weszła w życie 01.01.2001. uregulowano obrót gospodarczy w czynnościach cywilnoprawnych zmieniając dotychczasowe akty prawne oraz wieloletnią praktykę.

Oplata skarbowa została zastąpiona opłatą od czynności cywilno-prawnych. Czy zmieniły się tylko nazwy? Niestety nie. Do obowiązku odprowadzenia opłaty skarbowej w dotychczasowej wysokości 2% doszedł także obowiązek wypełnienia deklaracji podatkowej na specjalnym formularzu, który oznaczony jest symbolem PCC-1. Rzecz w tym, że dopiero po złożeniu deklaracji możemy uiścić 2% podatek od wartości transakcji należny Skarbowi Państwa. W rezultacie brak danych osoby sprzedającej (spowodowanej nagłym wyjazdem, zniknięciem, zagubieniem telefonu etc) oznacza, że nie można odprowadzić do Urzędu Skarbowego należnego podatku, wskutek czego narastają odsetki.

Kłopot praktyczny dla kupującego dotyczy dodatkowego obowiązku, że oprócz podania danych osoby sprzedającej musimy także uzyskać jej podpis na formularzu. Oznacza to w praktyce po pierwsze konieczność posiadania formularza przy dokonywaniu transakcji zakupu surowca, po drugie uzyskanie danych osobowych sprzedającego i wypełnienie formularza, po trzecie uzyskanie podpisu sprzedającego.

Dla podmiotów nabywających surowiec od osób fizycznych na [podstawie umowy cywilnoprawnej] oznacza to poważne zmiany w trakcie dokonywania transakcji i wymusza konieczność dodatkowej ewidencji. Otóż osoba sprzedająca i kupująca musi podać swoje dane osobowe NIP, PESEL etc.

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 5.12.2000 r. w sprawie szczegółowych zasad poboru podatku od czynności cywilnoprawnych odnosi się także do przypadków kupowania od cudzoziemców. Z treści rozporządzenia [pkt.D2] wynika, że cudzoziemcy nie posiadający stałego miejsca pobytu w Polsce traktowani są jak podmioty krajowe.

Osobną komplikacją jest kwestia odpowiedzialności wynikającej z obowiązku odprowadzenia opłaty skarbowej. Zgodnie z rozporządzeniem obowiązek oprowadzenia podatku spoczywa na sprzedającym /podobnie jak większość podatków – np. dochodowy czy Vat/. Dotąd ciążył bowiem solidarnie na obydwu stronach. Obecnie nieodprowadzenie opłaty w terminie 14 dni grozi odsetkami jedynie sprzedającemu, który np. w dobrej

wierze umówił się, że opłatę skarbową odprowadza kupujący. Często zdarza się tak, że cudzoziemcy nie chcą ponosić dodatkowych kosztów sprzedaży surowca. Mogą umówić się z kupującym, że odprowadzi za nich podatek. Czy wówczas mają prawo odpisać tę opłatę w koszty (jako koszty nabycia surowca)?

Rozporządzenie określające wzór deklaracji PCC-1 podpisano w Ministerstwie Finansów dnia 05.12.2000. W uzasadnieniu zmian Ministerstwo Finansów podaje znaczne ułatwienia w liczeniu dochodów budżetu tytułu podatku od czynności cywilnoprawnych. Przypomnijmy, że dotychczas kwestie opłat skarbowych przy zakupie od osób fizycznych były regulowane wyłącznie rozporządzeniem, co nie jest zgodne z nową konstytucją nakazującą rozstrzyganie obciążeń fiskalnych w drodze ustawy. Oto kolejna przyczyna zmian i uregulowania ich nową ustawą.

Warto podkreślić, że wyżej opisana regulacja dotyczy nie tylko zakupu surowca czy półfabrykatów z bursztynu, ale także innych czynności cywilnoprawnych, jak zakup samochodu i innych przedmiotów znacznej wartości.

Podsumowując: w związku ze zmianami nakazującymi konieczność pełnej dokumentacji źródeł surowca co raz częściej mówi się w Gdańsku o zainicjowaniu Giełdy Bursztynu S.A. powołanej głównie dla ułatwienia [lege: normalizacji] zakupu surowca. O tej ważnej dla środowiska inicjatywie piszemy w osobnym artykule.

Bibliografia: Obszerne omówienie zasad postępowania w Vademecum Podatnika nr 154.

Jacek Bielak

Giełda Bursztynu S.A. – tekst Jacek Bielak

Na początku lutego 2001, duży kombinat stanowiący korporację firm złożył Zarządowi Stowarzyszenia Bursztynników propozycję ustabilizowania obrotu surowcem bursztynowym przydatnym do produkcji wyrobów.

Po wymianie wstępnych listów, delegacja z kombinatu oraz przedstawiciele Zarządu spotkali się 7 lutego w celu omówienia możliwości wzajemnej współpracy. Po długich debatach na temat sytuacji na

rynku surowcowym obie strony zgodziły się, że utworzenie profesjonalnej Giełdy Bursztynu przyczyniłoby się do stabilizacji rynku.

List intencyjny w sprawie utworzenia Giełdy podpisano po południu dnia 7 lutego. List sygnowali ze strony Zarządu Prezes Wojciech Kalandyk i Wiceprezes Marek Juszcak. Przedstawiciele kombinatu zgodzili się na dostarczanie bursztynu zarówno jako surowca jak i w postaci półfabrykatów.

Ustalono, że szczegółowy projekt umowy zostanie przedstawiony w maju, po wizycie władz Stowarzyszenia w kombinacie.

List intencyjny zawiera następujące punkty:

1. Zarząd Stowarzyszenia Bursztyenników w Polsce gwarantuje dystrybucję i regularne zapotrzebowanie na surowiec bursztynowy na rynku dzięki następującym mechanizmom:

a. stworzeniu GIEŁDY BURSZTYNU zlokalizowanej w Gdańsku

b. dostępowi do wolnego nabywania i sprzedaży każdemu zgłaszającemu zapotrzebowanie na bursztyn podmiotowi gospodarczemu, który mógłby czerpać korzyść z szerokiego wyboru i obustronnej współpracy.

c. czerpaniu korzyści z rekomendacji surowca przez Stowarzyszenie Bursztyenników i gwarancję poprzez badania autentyczności każdej partii surowca.

2. List intencyjny został podpisany w celu ustanowienia trwałej wymiany i nawiązania współpracy w przyszłości, która doprowadzi do powstania GIEŁDY BURSZTYNU.

3. Kombinat zaakceptował nadzór Stowarzyszenia Bursztyenników i jego władz w celu określenia czy nie zostaną naruszone zasady dobrej współpracy handlowej i obrotu wyłącznie autentycznym surowcem. Nadzór może odbywać się wyłącznie poprzez osoby wyznaczone w tym celu przez Zarząd Stowarzyszenia, co więcej, osoby te nie mogą być zaangażowane w konkurencyjne interesy związane z obrotem surowca.

4. Stowarzyszenie wspomaga kombinat w zakresie ochrony przed fałszerstwami bursztynu ze strony przemytników, zagwarantuje naukową i techniczną wymianę oraz będzie promować produkcję biżuterii z bursztynu wyłącznie z

udziałem metali szlachetnych i wysoką jakością

Foto 3. Spotkania indywidualne firm podczas misji handlowej do Paryża, hala 02 salonu BIJORCA 29.01.2001.

Foto 3. Individual meetings during the trade mission to Paris, hall 02 of the Bijorca Saloon, 29 January 2001.

procesu obróbki bursztynu.

Prognozowana ilość bursztynu dostarczana przez kombinat dla Giełdy Bursztynu to bursztyn w różnych frakcjach o wadze 10-20 ton w skali roku.

Istnieją zasadniczo dwa sposoby zorganizowania GIEŁDY BURSZTYNU i zrealizowania projektu:

1. Utworzenie GIEŁDY BURSZTYNU S.A. z udziałem Stowarzyszenia Bursztyenników jako głównego udziałowca i organizacją patronacką.
2. Utworzenie GIEŁDY BURSZTYNU S.A. z rozproszonym kapitałem – składającym się głównie z producentów, kupców, nabywców towarów z bursztynu, z pozostawieniem złotej akcji kontrolnej lub kontrolnego pakietu akcji w gestii Stowarzyszenia Bursztyenników w Polsce.

Zarząd Stowarzyszenia nie zdecydował jeszcze w jaki sposób zrealizować projekt i jaką obrać ścieżkę postępowania.

Zapraszamy wszystkich członków do uczestnictwa w projekcie i podzielenia się własnymi opiniami.

Misja handlowa do Francji

W dniach 27-29.01.2001. 15 firm producenckich z Trójmiasta odbyło misję handlową do Paryża. Misję współorganizowały dwie organizacje branżowe: Krajowa Izba Gospodarcza Bursztynu oraz Stowarzyszenie Bursztyenników w Polsce. Misję handlową wsparł Departament Promocji Ministerstwa Gospodarki kwotą 2000zł tytułem zwrotu kosztów poniesionych przez każdą firmę. Pierwszego dnia tj. 27.01. uczestnicy misji zostali zaproszeni na spotkanie z Benedicte Damage z salonu BIJORCA, która opisała na przejrzystych arkuszach perspektywy współpracy z polskimi producentami oraz relacjonowała dane statystyczne obu edycji targów (jesiennej i zimowej). Następnego dnia 28.01. cały dzień był przeznaczony na zwiedzanie salonu i rozmowy z wystawcami. Dnia 29.01. na konferencji w Domu Polskim w Paryżu przy ul. Jean Goujon 31 przedstawiono referaty wprowadzające w tematykę bursztynu oraz jego znaczenie gospodarcze dla polskiego eksportu.. Goście z Ambasady Polskiej Minister Pełnomocnik ds współpracy gospodarczej - Andrzej Szteliga oraz Prezes Polsko Francuskiej Izby Gospodarczej – Ireneusz Chodorek

wygłosili odczyty o wymianie handlowej obu krajów. Następnie producenci prezentowali swe wyroby na indywidualnych stanowiskach odwiedznych przez kontrahentów z Francji.

Przedstawiciele Targów BIJORCA zachęcali do utworzenia jednolitego pawilonu polskich firm w trakcie edycji wrzesień 2001. Zarząd Stowarzyszenie Bursztyenników na podstawie obserwacji i rozmów z francuskimi firmami oraz po przeanalizowaniu sytuacji na rynku hurtowników i detalistów we Francji wycofał się z planów uczestnictwa w targach jesiennych w Paryżu i nie wziął pod uwagę uczestnictwa w tej imprezie w planie pracy na rok 2001.

Targi w Bazylei od 2002 rozdziela się na dwie imprezy

Według najnowszych informacji największe targi jubilerskie w Europie tj. organizowane w Bazylei mają od 2002 roku podzielić się na 2 imprezy. Jedna będzie się odbywać nadal w Bazylei – tj. część ściśle jubilerska, druga część kilka dni wcześniej j odbędzie się w Zurychu głównie dla rynku opakowań oraz produktów i usług około bizuterii. Stwarza to potencjalną szansę na wygospodarowanie dodatkowej powierzchni i zorganizowanie polskiego pawilonu z refundacją kosztów wystawiennictwa przez Departament Promocji Ministerstwa Gospodarki RP. Członków chętnych do udziału w targach Bazylea 2002 zapraszamy.

Notowania cen skupu surowca bursztynowego od osób prywatnych w złotych (Pln) za 1 kg – kurs dolara - 4,40

masa w gramach lub właściwości 1997	ceny średnie w latach		ceny na 31.12.2000.	
	1998	1999	minimalne	maksymalne
500 – 1000	1400	1600	1650	1900 - 3000
300 - 500	1200	1200	1180	1300 - 1800
200 – 300	960	1100	1020	900 - 1300
100 – 200	800	990	720	800 - 950
60 - 100	700	750	550	670 - 720
40 - 60	600	680	500	530 - 600
10 - 40	450	450	370	360 - 500
5 - 10	275	350	230	230 - 320
1 - 5	200	180	110	95 - 170
0,5 - 1	60	50	45	20 - 90
poniżej 0,5	15	12	10	15 - 35
bursztyny warstwowe				
ponad 5 g	100	110	100	65 - 240
bursztyny zanieczyszczone				
(porowate) ponad 10 g	40	50	50	20 - 100

Klasyfikacja surowca według gatunków handlowych jest oparta na zasadach ustalonych przez Komisję Rzecznawców Stowarzyszenia Bursztyenników w Polsce. Przy dopuszczeniu do obrotu w klasyfikacji według masy bryłek częściowo zanieczyszczonych lub z innymi wadami stosowane są opusty do 50%. Wycena odnosi się do średniej granulacji (mieszanki) w danej kategorii granulacyjnej (na przykład od 10 do 40 gramów), a cena minimalna i maksymalna jest notowaniem różnic przy konkretnych transakcjach zakupu. Surowiec ze złóż ukraińskich oferowany jest 10-15% taniej niż z Sambii. Przy analizie ruchu cen w stosunku do lat poprzednich należy wziąć pod uwagę zjawisko inflacji i zmiany kursów walut (głównie USD). Od cen skupu od ludności obowiązuje opłata skarbową 2% od obywateli polskich i 15% od cudzoziemców. Ceny zakupu w firmach są wyższe o około 10% plus podatek VAT 22%. Klasyfikacja handlowa nie obejmuje brył powyżej 1000 gramów i bryłek z inkluzjami organicznymi, które traktowane są jako unikalne okazy przyrodnicze i mają ceny znacznie wyższe.

IV. NAUKA, WYSTAWY, PUBLIKACJE, RECENZJE

Bursztyniarz czy bursztyennik – tekst: Wiesław Gierłowski

Choć zawód bursztyennika oficjalnie istnieje w charakterystyce rzemiosła jako konieczny do wykonywania rzemiosła pod nazwą „067-6 - wytwarzanie wyrobów z bursztynu” to w Gdańsku, światowej stolicy bursztynu, zestaw segregatorów w dziale kwalifikacji zawodowych Izby Rzemieślniczej zaczyna się o dziwo od „bioenergoterapii” i jest to jedyne (rzekome) rzemiosło na literę „B”.

Wprawdzie charakterystyka rzemiosła pochodzi jeszcze z okresu realnego socjalizmu i ustalił ją ówczesny Centralny Związek Rzemiosła, a zatwierdzili ministrowie: handlu wewnętrznego i usług oraz finansów w roku 1987 jednakże innej dotąd nie wydano.

A tymczasem wytwarzanie wyrobów z bursztynu i bursztyennych kamieni jubilerskich stało się zajęciem uprawianym przez tak liczną rzeszę ludzi, że dalsze ignorowanie tego faktu przez urzędy i instytucje odpowiedzialne za kształcenie i określanie kwalifikacji zawodowych byłoby tylko dowodem oderwania od życia. Nawet niezbyt przyjaźni nam dziennikarze, jak na przykład ostatnio Ryszarda Socha w „Polityce” z 4 listopada br. uznają ekonomiczne znaczenie rozwoju wytwórczości bursztyennej dla sytuacji społecznej na wybrzeżu. W artykule szyderczo zatytułowanym „Komnata Prałata” nie wykazuje wprawdzie zrozumienia dla roli jaką w promocji naszych osiągnięć może odegrać bursztyenny ołtarz w Św. Brygidzie, lecz przyznaje:

„Bursztyennicy mają powody, by fundować dziękczynne vota. Ich branża przeżywa boom. Z

Foto 4. Benedicte Damage wraz z asystentami przedstawia perspektywy współpracy targów BIJORCA z polskimi firmami, 27.01.2001.

Photo 4. Benedicte Damage with her assistants presents perspectives on co-operation between Polish companies and the BIJORCA Fair.

wydobycia, obróbki i handlu ozdobami ze skamieniałej żywicy żyje dziś na Wybrzeżu więcej rodzin aniżeli z rybołówstwa dalekomorskiego i bałtyckiego razem wziętych, więcej niż żyło z pracy w Stoczni Gdańskiej w dobie jej największego rozkwitu”.

Czemu więc zawód z tradycjami sięgającymi początków ludzkich społeczeństw, nieustannie obecny wokół ujścia Wisły od epok kamienia, brązu i żelaza, a rozwinięty do najwyższej rangi społecznej i artystycznej w historii nowożytnego Gdańska, pozostaje w tyle nawet za tak dalekim od tradycji rzemiosła zajęciem jak bioenergoterapia?

Powodów jest cały, zawikłany splot:

- fluktuacja intensywności jego uprawiania – kolejne wzloty i zupełne upadki

- uprawianie obróbki bursztynu przez ludzi innych zawodów jako zajęcia ubocznego lub uzupełniającego
- znaczny udział wytwórczości ludowej, prowadzonej nieprofesjonalnie przez rolników
- niemiecki skład osobowy dawnych cechów w I Rzeczypospolitej i związany z tym brak polskiego nazewnictwa
- niezręczne formy określania zawodu w okresie PRL: na przykład dyplom mistrzowski Mieczysława Książka z roku 1950 wydano w dziedzinie „wyrób galanterii z bursztynu”, później określano najczęściej specjalność mistrzów: „szlifierz bursztynu” lub „wytwarzanie wyrobów z bursztynu”.

Pewien wpływ na powstanie zwłoki w formalnym nazwaniu zawodu miało równoczesne istnienie dwóch praktycznie używanych określeń: **bursztyniarz i bursztynnik**. Obydwie formy pod względem konstrukcji językowej są równie poprawne, różnica polega na określonej tradycji w środowisku społecznym.

Określenie bursztyniarz było początkowo (do końca lat 60-tych) bardziej popularne. Używali go zbieracze i kopacze bursztynu, zastąpieni później przez zespoły posługujące się hydromonitorami, producenci wyrobów i kupcy, pracownicy wytwórni spółdzielczych i państwowych. Słowem bursztyniarz posługiwali się też dziennikarze w prasie popularnej, a nawet profesjonalnej (na przykład ja osobiście w kwartalniku „Złotnik-Zegarmistrz” pod naciskiem polonistki, która w posiadanym ówczesnie słowniku nie znajdowała określenia bursztynnik).

W publikacjach naukowych bursztyniarz był preferowany przez etnografów i przyrodników. Znajdujemy go w pracach prof. Adama Chętnika i kilku autorów z Muzeum Ziemi PAN.

Historycy i krytycy sztuki, a także artyści-plastycy z reguły posługiwali się terminem bursztynnik. W decyzjach administracyjnych szczebla centralnego i wojewódzkiego prawnicy skłaniali się także ku bursztynnikowi.

Twórczyni największej polskiej kolekcji zabytków artystycznego bursztynnictwa w Muzeum Zamkowym w Malborku, historyczka sztuki mgr Janina Grabowska, od początku swej pracy we wszystkich katalogach używa

określenia bursztynnik w odniesieniu do autorów gromadzonych dzieł. W powszechnie znanym artykule „Dyplomatyczne kariery gdańskich bursztyńców” w miesięczniku „Polska” nr 8/71 konsekwentnie nazywa twórców wielkich szkatuł bursztynowych darowanych przez monarchów – bursztynnikami. To samo nazewnictwo powtarza się we wprowadzeniu do pięknego albumu „Polski Bursztyń”, który jak dotąd jest najobszerniejszym przedstawieniem historii twórczości artystycznej w bursztyńce na terenie Polski i obszarów przyległych.

Równie konsekwentna w używaniu terminów bursztynnik i bursztynnictwo jest następczyni Janiny Grabowskiej w Malborku – mgr Elżbieta Mierzwińska. Jej książka wydana w roku 1989 „Dzieje Bursztynu – historia sztuki bursztynniczej i katalog wystawy w Malborku” jest pierwszą z trzech dużych tomów jej autorstwa, wydanych w ubiegłym dziesięcioleciu. Następne to polsko-szwedzki album „Bursztyń – złoto Bałtyku” z roku 1993 i „Bursztyń w sztuce” z roku 1998.

Także w esejach Elżbiety Mierzwińskiej „Sztuka i rzemiosło bursztynnicze” i „Moc bursztynu”, zamieszczonych w katalogu szwedzko-duńsko-polskiej wystawy z roku 1999 „Bursztyń – magiczny kamień” występuje wyłącznie termin bursztynnik.

Podobnego wyboru określenia zawodu twórców dzieł bursztynowych dokonałem w moim esej „Współczesna wytwórczość bursztynnicza” i napisanym wspólnie z żoną Gabriellą „Fenomen bursztynu bałtyckiego”, w tym samym katalogu. Wcześniej w książce „Bursztyń i gdańscy bursztynnicy” z roku 1999, także wyraźnie wybrałem nazwę zawodu preferowaną przez wszystkich historyków sztuki.

Nie oznacza to wszakże abym termin „bursztyniarz” uznawał za gorszy lub niepoprawny. Skłaniam się jednak do konsekwentnego stosowania rozgraniczenia zakresu znaczeniowego pojęć „bursztynnik” i „bursztyniarz” zaproponowanego przez mgr Antoniego Romualda Chodyńskiego w artykule „Spis bursztynników gdańskich od XVI do początku XIX wieku” – (Rocznik Gdański, t. XLI/1981 z.1 – wyd. Gdańskie Towarzystwo Naukowe). Oto cytat z tego artykułu:

„Proponuję przyjęcie nazwy bursztynnik na określenie rzemieślnika artysty i nazwy bursztynnictwo na oznaczenie artystycznej

obróbki bursztynu w odróżnieniu od słów bursztyniarz i bursztyniarstwo oznaczające tego, kto łowi bądź kopie bursztynowy surowiec. Analogii doszukać się można w określeniach: złotnik a nie złotniarz, srebrnik a nie srebrniarz, złotnictwo a nie złotniarstwo.”

Propozycja Chodyńskiego została zaakceptowana przez gdańskie środowisko naukowe z pewną modyfikacją. Mianowicie bursztyniarzami nadal nazywano osoby nie tylko wydobywające bursztyn, lecz także wykonujące jego obróbkę nieprofesjonalnie lub niesamodzielnie (twórcy ludowi, chałupnicy, robotnicy najemni, a w odniesieniu do historii na przykład serwitorki (słudzy) Zakonu Krzyżackiego lub możnych panów).

Przykładem może tu być rozróżnienie przyjęte przez prof. Błażeja Śliwińskiego z Wydziału Historyczno-Filologicznego Uniwersytetu Gdańskiego w artykule „Zarys dziejów bursztyniarstwa na Pomorzu Gdańskim w średniowieczu” w tomie: „Bursztynowa Komnata – fakty i mity” Marpress Gdańsk 1997. Pisząc warsztatach średniowiecznych, często uzupełniających jedynie dochody rybaków i XIV-wiecznych wytwórcach pracujących na zlecenie Krzyżaków nazywa ich bursztyniarzami. Od momentu powstania w roku 1477 bractwa cechowego (Seelgerethe) i usamodzielnienia się mistrzów prof. Śliwiński przechodzi do określenia bursztynnik. W tym samym tomie doc.dr Edmund Kizik publikuje materiały źródłowe pod tytułem „Varia do dziejów cechu bursztynników w Archiwum Państwowym w Gdańsku”.

Terminu bursztynnik używa w najnowszej publikacji o bursztynie krytyk sztuki prof. Tadeusz Adamek w książce „Monstrancja bursztynowa z Bazyliki Św. Brygidy w Gdańsku” Gdańsk 2000.

Jedyną autorką książki obejmującej tematykę obróbki bursztynu i określającą ten zawód jako bursztyniarstwo jest Anna Pęczalska ze Świnoujścia, która w roku 1981 wydała „opowieści o bursztynie” pod tytułem „Złoto Północy”. Książka ta była recenzowana przez prof. Barbarę Kosmowską-Ceranowicz, lecz jedynie w części dotyczącej złóż i mineralogii. Przetwórstwo jest opisane na podstawie obserwacji pracy w gdańskiej spółdzielni „Bursztyny”. Wyraźnie widać powierzchowność

obserwacji i niezrozumienie istoty procesów obróbki.

We wczesnych pracach prof. Barbary Kosmowskiej-Ceranowicz także pojawiał się termin bursztyniarz. Jednak w publikacjach ostatniego okresu przeszła na stronę bursztynnika. Trudno byłoby sobie wyobrazić inną postawę założycielki Stowarzyszenia Bursztynników i honorowego członka naszej organizacji.

Bardziej zdecydowany w wyborze określenia zawodu okazał się Minister Pracy i Spraw Socjalnych, który wspólnie z GUS wydał rozporządzenie z dnia 20 kwietnia 1995 r. (Dz. Ustaw nr 48), a na początku roku 1996 oficjalną, 4-tomową, obowiązującą do dziś, „**Klasyfikację zawodów i specjalności**”, zamieszczając w niej tylko termin „**bursztynnik**” z numerem statystycznym 7330101, całkowicie pomijając bursztyniarza.

Z dwóch możliwych terminów do nazwy naszej organizacji wybraliśmy ten bliższy sztuce i sprecyzowany w pracach naukowych. Ale nie znaczy to wcale, że możemy sobie rościć prawo do uznania nazwy bursztyniarz za gorszą lub błędną, nawet gdyby odnosiło się to do zakresu artystycznej obróbki bursztynu.

Prezydent Paweł Adamowicz przysłał mi na 75-lecie urodzin życzenia jako „mistrzowi sztuki bursztyniarskiej”, a Wojewoda Pomorski Tomasz Sowiński w tym samym dniu podziękował mi za „popularyzację sztuki bursztynniczej”. Obydwie formy są mi równie miłe.

Program Muzeum Bursztynu Oddziału Muzeum Historycznego Miasta Gdańska

Opracowała Joanna Mężyk

Na docelową siedzibę Muzeum Bursztynu przeznaczony jest Zespół Przedbramia ulicy Długiej. Pozostaje do ustalenia kwestia nazewnictwa obiektu. Zgodnie z funkcjami historycznymi - obiekt nazywać należy Barbakanem Gdańskim. Termin wprowadzenia i prezentowania zbiorów w tym miejscu uzależniony będzie od zaawansowania prowadzonych prac remontowo – adaptacyjnych. Do czasu zrealizowania koniecznych działań

zbiory będą pozyskiwane, katalogowane oraz wystawiane w Oddziałach Muzeum Historycznego Miasta Gdańska.

Kadra Muzeum Bursztynu powinna być rozbudowywana w miarę potrzeb. Przewidywane są etaty dla historyka i przyrodników (np. biologa, chemika, geologa) a także pracowników administracyjnych.

Muzeum Bursztynu jako Oddział Muzeum Historycznego Miasta Gdańska będzie finansowane ze środków Urzędu Miejskiego w Gdańsku. Na bazie współpracy ze środowiskiem bursztynników, które jest przychylnie idei powstania Muzeum będzie można oczekiwać na pomoc w różnorodnych formach wspomagania instytucji. Muzeum będzie się starało pozyskiwać środki z organizacji i programów pozarządowych, funduszy sponsorskich a także wypracowywać własny dochód dzięki prowadzeniu szerokokorozumianej działalności turystyczno – kulturalnej oraz marketingowo – handlowej.

Muzeum będzie pozyskiwać zbiory na zasadzie darowizn, depozytów oraz sukcesywnych zakupów. Kolekcjonowanie eksponatów odbywać się będzie poprzez kontakty ze środowiskami rzemieślniczymi, osobami prywatnymi oraz penetrację rynków antykwarycznych, muzeów i galerii. Muzeum będzie zbierać obiekty zarówno przyrodnicze, historyczne jak i artystyczne, aby stworzyć wielozagadnieniową ekspozycję omawiającą obszerny temat bursztynu. Będzie prowadzona dokumentacja zbiorów w muzealnych księgach inwentarzowych, kartach magazynowych i katalogowych. Kolekcja będzie również opracowywana multimedialnie z przeznaczeniem dla informatycznej bazy danych MHMG oraz w celach edukacyjnych.

Przy Muzeum Bursztynu powołana zostanie Rada Naukowa, do której zaproszeni zostaną specjaliści i badacze powszechnie uznawani za autorytety w dziedzinie poznawania i opracowywania jantaru a także znawcy tematu w dziedzinie konserwacji

i muzealnictwa. Członkowie Rady będą patronować i uczestniczyć w komisjach zakupów bursztynowych eksponatów. Organizowane będą spotkania, konferencje i sesje tematyczne, które umożliwią gromadzenie i analizowanie dorobku naukowego.

Podstawowym zadaniem będzie zrealizowanie wystawy stałej „Potęga Jantaru”.

Dodatkowo utworzona zostanie ekspozycja czasowa, która wykorzystywana będzie, jako wystawa objazdowa czy wymienna. Dzięki temu gdańska kolekcja bursztynu będzie mogła być wystawiana i reklamowana w innych muzeach krajowych i na świecie. Każda z ekspozycji będzie obrazować historię rzemiosła bursztynu od czasów najdawniejszych do współczesności. Planujemy przedstawić jantar wraz z jego właściwościami geologicznymi, fizycznymi, chemicznymi, jak również przyrodniczymi. Chcemy edukować w zakresie pokładów surowca, jego wydobywania, szlaków handlowych również prezentować bursztyn, jako środek leczniczy, kamień magiczny, ale także jako materiał badawczy i artystyczny. Działalność oświatowa będzie realizowana dzięki czytelnej prezentacji ekspozycji, uzupełnionej o promocję publikacji związanych z bursztynem. Cyklicznie prowadzone będą odczyty i lekcje muzealne, projekcje filmowe oraz prezentacja obróbki bursztynu w zaaranżowanym warsztacie rzemieślniczym.

Powołane przy Muzeum Rada Programowa oraz Rada Naukowa później zostaną przekształcone w Towarzystwo Przyjaciół Muzeum Bursztynu.

Planujemy rozwinięcie współpracy z partnerami krajowymi i zagranicznymi oraz nawiązanie kontaktów z innymi muzeami bursztynu w kraju i na świecie. Chcemy blisko współpracować ze środowiskiem bursztynników. Będziemy prowadzić możliwie bliską współpracę ze środowiskami naukowymi. Zamierzamy rozwinąć działalność recepcyjną poprzez organizowanie sesji, sympozjów spotkań i uroczystości a także imprez o charakterze komercyjnym. Będziemy prowadzić działalność ogólnokulturalną organizując koncerty, przedstawienia teatralne, projekcje filmów. Planujemy utworzyć niezbędne zaplecze dla Muzeum tj. kawiarnię oraz sklep z pamiątkami i wyrobami z bursztynu.

Obecnie, Muzeum jest w trakcie analizowania powstałego projektu programowo-funkcjonalnego zagospodarowania Barbakanu. Ustalone zostaną docelowe funkcje poszczególnych pomieszczeń a także ich komunikacja. W wykazie niezbędnych pomieszczeń figurują: Sale wystawowe - bursztyn w geologii także archeologii wraz z dawnym rzemiosłem, inkluzje oraz bursztyn w magii i lecznictwie, sale dla współczesnego rzemiosła, sala wystaw czasowych,

pomieszczenia biurowe również kompleks edukacyjny oraz pracownie naukowe także magazyny administracyjne oraz zbiorów, kasa biletowa, sklepy, kawiarnia wraz z węzłami sanitarnymi, pomieszczenia socjalne dla obsługi. Prace trwają, planujemy latem 2002 roku wprowadzić pierwszych zwiedzających do Muzeum Bursztynu. Oczywiście zakładamy długofalową i wieloletnią konserwację oraz adaptację obiektu na docelowe potrzeby Oddziału Muzeum Historycznego Miasta Gdańska.

**POWIERZCHNIA ZABUDOWY
BARBAKANU - 449 m²**

KUBATURY:

KATOWNIA – 2 315 m³

WIEŻA WIĘZIENNA – 5 818 m³

KAZAMATY – 1006 m³

MUR KURTYNOWY – 118 m³

Rys A: Przyszłe Muzeum Bursztynu w Gdańsku, Zespół Przedbramia ulicy Długiej wg dokumentacji PKZ z 1975 r. [źródło: Muzeum Historyczne Miasta Gdańska]

Drawing A: Future site for the Amber Museum in Gdańsk, View of the Gate to Długa Street according to documentation made in 1975 [source: Historical Museum of Gdańsk]

Komentarz po wystawie w Chojnicach

Miło nam poinformować, że wystawa w Chojnicach cieszy się ogromnym zainteresowaniem nie tylko ze strony zwiedzających, ale możliwości przeniesienia jej w inne miejsca ekspozycyjne. Oprócz dwu Muzeów w Polsce zgłosiły się do nas - za pośrednictwem naszego członka Grzegorza Nikiela - trzy miasta: Weimar, Hamburg i Lubeka. Zarząd uwzględnił wszystkie trzy miejsca ekspozycji w tegorocznym planie pracy.

W biurze Zarządu zgromadziliśmy artykuły, które ukazały się w prasie na temat wystawy.

Zwiedzanie bursztynowych skarbów na Jasnej Górze – relacja Amy Goldenberg

W lutym 2001 członkowie Stowarzyszenia Bursztytników udali się do Częstochowy, aby zwiedzić kolekcję bursztynowych skarbów zgromadzoną przez wieki w klasztorze O.O. Paulinów na Jasnej Górze oraz obejrzeć oryginał ikony Czarnej Madonny.

Wyjazd zorganizował Mariusz Drapikowski. Grupa została dokładnie oprowadzona po terenie klasztoru posiadając specjalne zezwolenie na wejście do miejsc zwykle nie udostępnianych.

Dwudniowa wycieczka miała miejsce w dniach 8-10 lutego wyruszyła z kościoła św. Brygidy w Gdańsku. W trakcie części wielogodzinnej jazdy autokarem ojciec Krzysztof Czaja z kościoła św. Brygidy opowiadał o Jasnej górze i pokazał film video o historii klasztoru.

Przybywając do Częstochowy późnym popołudniem zakwaterowaliśmy się w Domu Pielgrzyma i zjedliśmy obiad. Wieczorem grupą udaliśmy się na ostatnią Mszę św. Ci którzy dotarli wcześniej na tę Mszę zajęli miejsca przy samym ołtarzu z ikoną Madonny.

Ks. Henryk Jankowski z Gdańska wygłosił kazanie witając bursztytników na Jasnej Górze.

Pod koniec Mszy zasłonięto obraz na całą noc.

Wydarzenia następnego dnia zaczęły się poranną Mszą pod przewodnictwem księdza Jankowskiego. Następnie zebraliśmy się w

pomieszczeniu obok ołtarza. Wówczas przywitał nas Ojciec jeden z Paulinów z Jasnej Góry. Przeprowadził nas dalej do długiej, wąskiej komnaty, w której pokazał obrusy na ołtarz oraz szaty liturgiczne. Miały podszywane paciorki z bursztynu, perły i inne szlachetne kamienie, wszystkie wzorczyście ułożone.

Poszliśmy dalej do pomieszczenia z innymi szatami. Tam Ojciec w białej sutannie wyciągnął i pokazał sukienki oraz sutanny, które dawnymi czasy używano do rozmaitych celów służących podczas ozdobnej liturgii.

Podobnie jak w wypadku obrusów sukienki i szaty wykładane były wymyślnymi wzorami z naszytymi bursztydami innymi cennymi kamieniami. Oczywiście wizerunek czarnej Madonny był najbardziej popularnym przedstawieniem na szatach.

Po zwiedzeniu kolekcji sukienek przeszliśmy do Skarbcza, w którym eksponuje się wiele przedmiotów ofiarowanych do klasztoru. Wystawa zawiera sekcję specjalnie poświęconą bursztynowi traktowanemu jako ozdoba do biżuterii oraz małą bursztynową figurkę Madonny powstałą w warsztacie w Oliwie około 1611 roku.

W skarbcu znajdują się także kilka większych brył bursztynu oraz wiele samoistnych obiektów takich, jak monstrancje i sukienka wykonana dla Obrazu Madonny dla uczczenia 600-lecia klasztoru. Wszystkie te przedmioty odwiedzający mogą obejrzeć z bliska, dzięki czemu można przyjrzeć się detalom ornamentów: pierścienie, koła spięte w nakładające się wzory, faktura tkaniny, metalowe zapięcia w bocznej części sukienki dla zakrycia obrazu.

Dolna część i boczne krawędzie tkanin ściśle naśladują kształt obrazu tworząc dla niego naturalną ramę. Odwrotnie jest w przypadku wykonanej już części "Bursztynowego Ołtarza" w Gdańsku, gdzie szaty Madonny wychodzą w dół jakby swobodnie opadały poza ramy obrazu.

Po przerwie obiadowej nasz przewodnik zabrał grupę do Zbrojowni i Głównego Muzeum. Oba obiekty wypełnione były interesującymi przedmiotami i ukazywały całą historię klasztoru oraz jego znaczenie w polskiej historii i kulturze.

Końcowa część wycieczki zajrzała do tej części klasztoru, która jest bardzo atrakcyjna, ale zazwyczaj nie jest dostępna dla kobiet. Tym razem się udało. Widok okazał się zdumiewający: ściany i dwa ogromne stoły pokryte były wzorami z inkrustacją, a sufit kryły jasne malowidła. Biblioteka zgromadziła kolekcję z autografami słynnych gości z całego świata. Nasza grupa także dopisała się do pamiątkowej księgi.

Wczesnym rankiem wiele osób przyszło na pierwszą Msze św., w trakcie której ikona Czarnej Madonny została odsłonięta. Było to ostatnie zgromadzenie bursztyńników przybyłych do Częstochowy. Na koniec udzieliła mi się refleksja, że powstający w Gdańsku "Bursztynowy Ołtarz" będzie mieścił kopie obrazu Madonny Częstochowskiej i bardzo pouczające były nasze odwiedziny miejsca, gdzie znajduje się oryginał.

Amy Goldenberg

**Werdykt Jury Międzynarodowego Konkursu
na Projekt Biżuterii z Bursztynem
AMBERIF DESIGN AWARD '2001**

z dnia 10 lutego 2001 r. w Gdańsku

Jury w składzie:

**Prof. David Watkins, Dr Christianne Weber-Stober,
Prof. Jerzy Ginalski, Dr Sławomir Fijałkowski,
Wilhelm Tasso Mattar**

na posiedzeniu w dniu 10.02.2001 r. w Gdańsku poddało ocenie 118 prac z 14 krajów.

Wybór jury dotyczący zarówno prac nagrodzonych jak i zakwalifikowanych do katalogu nie był jednomyślny i jak zwykle w takich przypadkach stanowi efekt kompromisu jurorów, których jedną z intencji było również przedstawienie możliwie pełnego spektrum nadesłanych prac i kierunków artystycznych poszukiwań.

**Pierwsza Nagroda ufundowana przez
Prezydenta Miasta Gdańska (11 500
PLN):**

*Adriana Lisowska, praca oznaczona godłem
261077*

Podwójna wypowiedź, która w sposób najbardziej przekonujący odpowiedziała na założenia organizatorów konkursu, oczekujących eksperymentalnych rozwiązań, wykraczających poza jubilerskie schematy. Pierwsza część historii o bursztynie, opowiedziana w lapidarnej formie, niezwykle finezyjnie łączy prehistorię ze współczesnością. Bryłka bursztynu (kopalnej żywicy pochodzenia organicznego) zalaminowana została w produkcie współczesnego przemysłu chemicznego (żywicy syntetycznej). Ślad odcisniętych linii papilarnych – jednoznacznego identyfikatora tożsamości, nadały obiektowi prawdziwie osobisty i autorski charakter. Drugi wątek analizy indywidualnej tożsamości przedstawiony został w postaci zmnożonych znamion na skórze. Bursztynowe „znaki szczególne” osadzają prezentację w nurcie nawiązującym do body art oraz sztuki akcyjnej. Wysoko oceniając niebanalną interpretację tematu i trafnie dobrane środki artystycznego wyrazu, jury dostrzegło w dwuelementowej koncepcji autorki spójną, przemyślaną całość, ze szczególnym wskazaniem realizacji zatytułowanej, „resin / żywica”.

**Nagroda ufundowana przez firmę Goldmajor
(800 \$)**

*Sari Limatta / Finlandia, praca oznaczona
godłem 160677*

Praca reprezentująca nurt odwołujący się do tradycji biżuterii w jej najbardziej klasycznej konwencji jako przedmiotu użytkowego, będącego elementem dekoracji sylwetki. Kontrast chłodnej, geometrycznej bryły z tworzywa syntetycznego oraz ciepłego, amorficznego plastra bursztynu w zderzeniu z tytułem pracy, aluzyjnie odwołującym się do terminologii komputerowej, umiejscowił wypowiedź w teraźniejszym kontekście. Kodem dostępu do „strzeżonego poziomu” finałowej rundy Amberif

Design Award okazała się oszczędna, skandynawska estetyka w stylu high-tech.

Nagroda ufundowana przez Stowarzyszenie Bursztynników (2 kg bursztynu):

Albert Kaleta, praca oznaczona godłem 220579

Autor posłużył się postmodernistyczną metodą cytatu. Poprzez wybór i plastyczne odrealnienie przedmiotów codziennego użytku odbiorca zostaje wciągnięty w wielowątkową grę skojarzeń, nawiązującą do licznych odniesień symbolicznych. Zwój, przypominający judaistyczną torę rozwija sentymentalną opowieść o dawnych i współczesnych sygnifikantach codzienności. Szkicowa, demonstracyjnie niedbała forma prezentacji stanowi świadomie wyreżyserowaną, parateatralną instalację, opartą o niedopowiedzenia i otwarte pola możliwych interpretacji w klimacie poetyckiej nostalgii.

Nagroda ufundowana przez firmę Lidyt (3 kg srebra):

Andrzej Szadkowski, praca oznaczona godłem 202636

Przedmiot pozornie afunkcjonalny okazuje się współczesnym fetyszem ściśle związanym z osobą posiadacza. Matematyczny wykres służący do określania optymalnego biorytmu psychofizycznego zestawiony został z uformowaną przez żywioły natury bryłką bursztynu, któremu od zawsze przypisywano właściwości magiczne i rytualne. Wiara w moc wyzwalania naturalnej energii poprzez obiekty o specjalnych właściwościach ma swe bogate źródło w tradycji talizmanu i amuletu. Autor w inteligentny sposób nawiązał do najgłębszych pokładów ludzkiej tożsamości, kształtowanej również przez metafizykę i podświadomość.

Nagroda ufundowana przez firmę Timex Poland (komplet zegarków):

Anna Kamińska-Ogińska, praca oznaczona godłem 421751

Ekspresyjna, agresywna inscenizacja atakująca wyobraźnię z siłą reklamowego spotu. Prymitywistyczne inspiracje lateksowo – bursztynowej antybiżuterii odwołują się do najbardziej podstawowych instynktów. Przekaz pośredni, funkcjonujący tylko w postaci

dokumentacji fotograficznej okazał się równie nośny jak obiekty złotnicze wykonane przy pomocy palnika i młotka. Tym samym jury pragnęło wyróżnić sposób myślenia nawiązujący bezpośrednio do współczesnych sztuk wizualnych, w których – w przeciwieństwie do rzemiosła - najistotniejsza jest intencja artysty i wywołane nią emocje odbiorcy.

Zakwalifikowano na wystawę następujące prace:

Sripa Turpeinen z Finlandii - 000001; Jan Pomianowski z Goręczyna – 010458; Eugeniusz Gawkielwicz i Marta Bogusz z Gdyni – 030152; Uri Samet z Izraela – 249249; Andrzej Opałko z Łodzi – 257041; Adrianna Budzisz z Wejherowa – 270297; Elżbieta i Marek Pawłowscy z Sopotu 281097; Solvegia & Andreas Kriviciai z Litwy 324903; Wojciech Rygało z Wołomina 540423; Jan Piotr Materek z Mikoszewa 661636; Agnieszka Plorin z Rumii – 740623; Andrzej Boss z Łodzi – 939501; Klaudia Butryn z Malborka – 300399; Marta Schoeneck z Miłobądz 186963

Sylwetka Wilhelma Tasso Mattara – współczesnego artysty i projektanta, - tekst: Giedymin Jabłoński

W ubiegłym roku laureat konkursu Amberif Design Award, w tym roku członek jury tego konkursu oraz gość specjalny targów Amberif. Wystawa w galerii projektantów Amberif 2001 będzie pierwszą w Polsce prezentacją Wilhelma Tasso Mattara, którego prace od ponad 20 lat zaliczają się do najważniejszych osiągnięć współczesnej sztuki biżuterii.

Przypłynął do Polski łodzią z bursztynu napelnioną diamentami. A było to tak : Jurorzy konkursu Amberif Design Award'99 od początku obrad zwrócili uwagę na niezwykłą i wyróżniającą się pracę prezentowaną w postaci zdjęcia i swobodnego szkicu wykonanego gorącym woskiem na papierze, przedstawiającego naszyjnik w formie bursztynowej łodzi. Całe jury zgodnie chciałoby tę pracę nagrodzić. Niestety regulamin wymagał projektu naszyjnika i pierścionka, tymczasem pierścionka na planszach niestety nie było. Z szacunkiem dla warunków konkursu i jednocześnie wielkim żalem, postanowiono z tego powodu nie zakwalifikować pracy, ale ze względu na jej wybitne walory, pokazać ją na wystawie i w katalogu. Po zakończeniu obrad i otwarciu kopert z nazwiskami uczestników okazało się, że autorem

jest Wilhelm Tasso Mattar. To, że tak znane nazwisko nie znalazło się na liście laureatów jeszcze bardziej zmartwiło jurorów i organizatorów. Fritz Falk, który był wtedy przewodniczącym jury chwycił po prostu za słuchawkę, wydzwonił pracownię w Arta na Majorce i zapytał: 'Wiesz, że mogłeś zdobyć nagrodę? Dlaczego nie zaprojektowałeś pierścionka?' Okazało się, że Mattar z prawdziwie artystycznym roztargnieniem po prostu nieuważnie przeczytał regulamin. Na tym jednak nie zakończyła się Odyseja bursztynowego okrętu, chociaż on sam wkrótce zacumował bezpiecznie w znakomitej przystani Schmuckmuseum Pforzheim. Przesyłka z projektem po wystawie na targach Amberif w tajemniczy sposób zginęła, o co autor rościł uzasadnione i konkretne pretensje do organizatorów. Czując się odpowiedzialni za to niefortunne zdarzenie wspólnie z Ewą Rachoń postanowiliśmy zrekompensować stratę na swój sposób. Wybrałem ze swoich 'skarbów' piękna bryłkę bursztynu i przesłaliśmy ją poszkodowanemu. Z tej właśnie bryłki Wilhelm Mattar wykonał swoją kolejną pracę, tym razem zdobywając nagrodę w konkursie Elektronos 2000. Tak się złożyło, że była to Nagroda Bursztynowa w postaci kosza wypełnionego złotem północy. W ten sposób przesłana bryłka uległa 'cudownemu rozmnożeniu' a bursztyn stał się obecnie jednym z ulubionych materiałów artysty, natomiast zdjęcie nagrodzonej pracy stało się w tym roku symbolem targów Amberif.

W matematyce i fizyce określa się wielkość, która nie wnosi istotnych zmian w rozważanym zagadnieniu jako "pomijalnie małą". W przypadku listy wystaw Mattara w galeriach na całym świecie, prac w kolekcjach muzealnych czy publikacji, można użyć terminu "pomijalnie duża", jest jednak parę szczegółów jego artystycznej biografii, które wydają się szczególnie istotne i warte przytoczenia.

Wilhelm Tasso Mattar ukończył początkowo studia socjologiczne na Uniwersytecie Kolońskim (1969 -74). Projektowanie plastyczne i projektowanie biżuterii, to jego drugie studia, które odbył w latach 1974 - 79 w przeżywającym wtedy swoje lata rozkwitu Pforzheim, pod kierunkiem wybitnego artysty i pedagoga, prof. Reinholda Reilinga. Bezpośrednio po dyplomie Mattar włącza się w rozwijający się wówczas

szczególnie w Niemczech, inspirowany słynnymi wystawami Tendenzen i rozwojem kolekcji Schmuckmuseum Pforzheim ruch powstawania niezależnych galerii, które tworzyły i prezentowały własny obraz współczesnej sztuki biżuterii. Równoległe z założoną w Monachium przez Marianne Schliwinski słynną galerią 'Spectrum', powstaje w Kolonii galeria Wilhelma Mattara, która od razu staje się bardzo żywym i ważnym ośrodkiem wystawienniczym.

WTM zalicza się również do tych artystów, którzy mówią o sztuce oraz przekazują swoje poglądy i umiejętności. Oprócz warsztatów stale od roku 1995 prowadzonych we własnej pracowni na Majorce, Mattar wykładał na wielu uczelniach, między innymi Akademii Sztuk Pięknych Bezalel w Jeruzalem, Lasalle College of Arts and Design w Singapurze.

Oprócz wypowiedzi na temat innych artystów i sztuki zdarza mu się mówić o własnych pracach zarówno poszczególnych, jak kolejnych większych zamierzeniach artystycznych i ich filozofii. Oto jego 'parę słów na temat broszki "Blitzmann":

>Symbol ostrzegawczy "hombre con raya" znajduje się na każdym transformatorze elektrycznym w Hiszpanii. Oznacza śmiertelne niebezpieczeństwo! Moja broszka pokazuje poprzez użyty martwy materiał organiczny, że niebezpieczeństwo już zadziało: Człowiek jest martwy!

Noszony jako broszka obiekt może wzbudzić negację lub ciekawość. Cokolwiek, ale nie obojętność. Widz może zadać sobie pytanie: co oni chcą mi powiedzieć - przedmiot i ozdobiona nim osoba? Czy mogę to zaakceptować jako biżuterię czy nie?

Ten proces interpretacji trwa jakiś czas z powodu niejasności wprowadzonej przez ten dziwny przedmiot. Widz zostaje zaangażowany w bezpośrednią relację twarzą w twarz z obiektem i nosicielem.<

Odnosząc się do całości swojej twórczości WTM mówi:

>Większość moich prac, jest grą opartą na niejasności interpretacji. Przykładami są tu reprodukowane: naszyjnik "Coca-Cola"(1981), naszyjnik "Beton" z betonu zbrojonego złotym drutem (1985), pierścień "Granit" z granitu i złota (1988), naszyjnik "Bursztynowe uszy" (2000).

W pewnym momencie konflikt interpretacyjny wywoływany poprzez zestawienie materiałów szlachetnych (drogocennych) i pospolitych przestał mi wystarczać. Zaczęłam zastępować pospolite materiały pospolitymi, codziennymi historyjkami, lub pospolitymi symbolami. Przykładem jest wykonana podczas sympozjum w Erfurcie (1990) kolekcja 'wyrazy codziennej agresji'. (Anger Museum Erfurt) <

Ciekawostką w długiej litanii osiągnięć jest rubryka 'nagrody'. Zaangażowany w pracę galerii jako organizator, oraz zajęty realizacją własnych koncepcji artystyczno - filozoficznych Wilhelm Mattar uczestniczył w konkursach tylko mając po temu specjalne powody. Tym ważniejszą wydaje się figurująca tu nagroda Amberif Design Award'2000, jako jedna z dwóch, obok nagrody w konkursie na naczynia liturgiczne z roku 1997.

Giedymin Jabłoński

Wywiad z Wilhelmem Tasso Mattarem – opracował Giedymin Jabłoński

GJ - Jak to się stało, że zacząłeś używać bursztynu? Jakie było twoje pierwsze praktyczne doświadczenie z tym materiałem ?

WTM - Zainteresowanie bursztynem ma swój początek w materiałach których używałem przedtem - kość, muszla i inne tworzywa organiczne. Chciałem kontynuować badania nad stosowaniem materiałów organicznych, ale nie pracowałem w bursztynie do czasu kiedy otrzymałem zaproszenie do wzięcia udziału w konkursie Amberif Design Award dwa lata temu. To była moja pierwsza praca - Łódź.

GJ - I od razu takiej klasy, że wzbudziła najwyższe uznanie jurorów i znalazła się w kolekcji Schmuckmuseum Pforzheim.

Nie jestem projektantem, który zna się na bursztynie ale poczułem jakiś szczególny impuls, kiedy otrzymałem to zaproszenie.

GJ - Teraz, kiedy już używasz bursztynu i lepiej go poznałeś, czy możesz powiedzieć, co w nim jest szczególnego i dlaczego ci odpowiada.

WTM - Po pierwsze - pachnie lepiej niż kość czy muszla. Muszla jest toksyczna i obrzydliwa w pracy, po drugie mit, legenda tego materiału a po trzecie - region. Bałtyk. Polskę i Rosję znałem tylko z czasów zimnej wojny i byłem bardzo ciekaw własnych wrażeń, chciałem zbudować

własne kontakty, przeżyć własne przygody na tych terenach. To powody osobiste ...

GJ - To potwierdza jeszcze raz moją teorię, że bursztyn tak jak przed tysiącami lat tworzy kontakty kulturowe, artystyczne, osobiste ...

WTM - Poza tym bursztyn w naszym kręgu projektantów nie cieszył się dotychczas zbyt dobrą opinią. To było wynikiem wyrobów bursztynowych - w większości są nie dziełem projektantów a rękodzielników. Podobnej sytuacji doświadczyłem w przypadku betonu, którego używałem w swoich pracach. Beton jest materiałem bardzo łatwym w użyciu i nie jest jego winą, że ludzie robią z niego takie straszne rzeczy, tak samo bursztyn. W mojej rodzinnej Kolonii był sklep z bursztynem, ale rzeczy które tam widziałem - okropne.

GJ - Tak, to znamy w Polsce aż za dobrze.

WTM - W latach osiemdziesiątych, jak pamiętasz, używaliśmy materiałów, które nie były wtedy modne, postanawiając zrobić z nich nowe rzeczy. Wtedy wybrałem kość - materiał nie drogocenny. Myślę, że zły *image* bursztynu który znałem dotychczas był także dla mnie wyzwaniem.

GJ - Ten *image* poprawia się ostatnio również dzięki twojej pracy ...

WTM - Przywiozę swoje nowe prace na targi Amberif, gdzie Ewa Rachoń [komisarz Targów AMBERIF] zaproponowała mi możliwość ich prezentacji.

W imieniu czytelników dziękuję za udzielenie wywiadu

Sylwetka Prof Watkina z Royal college of Arts w Londynie – artystę i projektanta, goszczącego w Gdańsku w dniach 9-11.02.01.

W tym roku po raz drugi członkiem jury konkursu Amberif Design Award był profesor David Watkins.

"Zajęło mi około pięciu lat przemysleń dojście do konkluzji, że można włożyć komuś na szyję kwadrat."

To brzmi jak anegdota, ale to prawda. Taki właśnie jest David Watkins i tak pracuje. Nie znaczy wcale, że powoli. Wręcz przeciwnie, jego życie jest wypełnione a nawet przepełnione nieustanną pracą. Znaczący to jednak, że w swojej twórczości podejmuje niezwykle głęboko i dokładnie przemysłane decyzje, które potem

realizowane są precyzyjnie i konsekwentnie aż do czasu następnego przewartościowania. Kwadrat, o którym mowa jest naszyjnikiem wykonanym ze stali inkrustowanej złotem z imponującą, wręcz nieludzką dokładnością do tysięcznych części cala. Nie jest zresztą do końca kwadratem. Dla wyrównania rozkładu energii na całym obwodzie, narożniki są zaokrąglone po łuku o dokładnie wyliczonym promieniu. Kwadrat Watkinsa jest uwieńczeniem długiej drogi dochodzenia od form złożonych do najbardziej prostych i rzeczywiście robi wrażenie niezwykłe.

Royal College of Art jest jedną z najbardziej prestiżowych uczelni na świecie. Wśród wykładowców i studentów znajdują się najślawniejsi artyści i projektanci. W tej niezwyklej, szacownej instytucji, położonej w samym sercu Londynu przy narożniku Hyde Parku, tuż obok Royal Albert Hall, Science Museum, Natural History Museum i wreszcie słynnego Victoria and Albert Museum dziekanem wydziału o najdłuższej nazwie : Goldsmithing, Silversmithing, Metalwork and Jewellery (w dosłownym tłumaczeniu: Wydział Złotnictwa, Srebrnictwa, Pracy w Metalu i Biżuterii) jest profesor David Watkins.

Pracuje w Royal College bez przerwy od 1984 roku, w miejscu nieustannego przenikania się sztuki z designem, miejscu, które bacznie obserwowane jest nie tylko przez świat artystyczny, lecz także wielki przemysł i związane z nim instytucje naukowe. Wszyscy oni zdają sobie sprawę z potęgi nagromadzonych tu energii intelektualnych i liczą na możliwość ich wykorzystania, w związku z czym zapewniają uczelni dostęp do najnowszych kosmicznych wcale nie w cudzysłowie technologii i materiałów. W biografii Watkinsa obok prac typowo artystycznych pojawiają się liczne badania i opracowania techniczno naukowe dla potrzeb biżuterii : barwienie, formowanie i łączenie z metalami i kamieniami szlachetnymi tworzyw akrylowych, połączenia stali ze złotem, powlekanie metali neoprenem, laserowe techniki cięcia i obróbki metali i tworzyw sztucznych, programy CAD do projektowania biżuterii, sterowane komputerem modelowanie laserowe, to niektóre z tematów jego prac naukowych. Niejednego artystę przestraszą tytuły prac doktorskich, których prowadzącym był Watkins, takie jak na przykład: "Łączenie metali oparte na dyfuzji ciała stałego", ale szok może natychmiast

zostać złagodzony przez inny doktorat zatytułowany "Biżuteria dla dzieci".

Tuż obok Metalu i Biżuterii istnieją i oczywiście współpracują inne wydziały RCA : architektury i wzornictwa, mody i tkaniny, malarstwa, fotografii, grafiki, rzeźby, komunikacji, teorii sztuki. Klub - restauracja dla wykładowców i ich gości na najwyższym piętrze, słynie nie tylko ze wspaniałego widoku na Hyde Park i Albert Memorial, komfortowego wnętrza i znakomitych posiłków, ale także jako miejsce spotkań najwybitniejszych w świecie sztuki i na równi z pracowniami wylegarnia niezwyklej projektów i pomysłów.

Powszechnie obecnie funkcjonuje pojęcie komunikacyjnego modelu kultury. Stworzenie nowych technik przekazywania informacji oraz związanych z nimi nauk teoretycznych spowodowało w drugiej połowie dwudziestego wieku zarówno lawinowy rozwój procesów komunikacji międzyludzkiej, jak wzrost świadomości charakteru i roli tych procesów w kulturze i sztuce. Współczesny artysta musi taką świadomość posiadać, jeżeli jednak działa w sferze sztuk pięknych (używam tu świadomie nieco anachronicznego terminu, bo i kategorie piękna i jego miejsce w sztuce uległo wyraźnemu przewartościowaniu, może należałoby raczej mówić o sztukach plastycznych lub wizualnych), nie ma obowiązku werbalizacji treści przekazywanych w swoich dziełach. Inaczej rzecz ma się z artystą uprawiającym dydaktykę, który musi również mówić o sztuce. Być jednocześnie twórcą, teoretykiem i krytykiem jest bardzo trudno i trzeba naprawdę specjalnych predyspozycji i ogromu pracy, aby skutecznie działać w tych obu dziedzinach. Watkinsowi to się udaje znakomicie. W swojej sztuce ma pełną świadomość komunikowania i umie doskonale wykorzystać szczególną przestrzeń jaką stwarza biżuteria, która jest w jego wydaniu zarówno elementem gry z ciałem ludzkim, jak samodzielną formą przestrzenną dążącą do prawie matematycznego ideału, zrealizowaną z najwyższą precyzją i doskonałością techniczną. Jednocześnie realizacje nie są nigdy zamkniętym rozdziałem, są jednocześnie konceptualnym zapisem idei, która może dalej realizować się i rozwijać. sam Watkins mówi :

"Moja biżuteria jest materialna i istnieje w świecie materialnym. Sprawia mi radość jej wykonywanie i jej fizyczność. Jednak zawsze

istnieje we mnie także myślenie o tym jako o serii propozycji - jaką biżuteria *mogłaby być* raczej niż jaką przeważnie *jest*, oraz o roli jaką mogłaby odgrywać w ludzkim otoczeniu odzwierciedlając, tak jak powinna, wizualne przekazy współczesnej tradycji. W tym sensie jest ona raczej idealna lub utopijna, należąc bardziej do świata imaginacji i metafory, niż codziennego życia. W takim metaforycznym świecie obiekty i talizmany, będące osobistymi ozdobami są w stanie wyrażać motywy estetyczne, które w świecie rzeczywistym są być może w dość prosty sposób dostępne, ale trudne do uniesienia i przekazania. Nosiciel jest pośrednikiem, tworzącym magię, uczestniczącym w obu światach i powodującym od czasu do czasu intruzje jednego w drugi."

Watkins jest rzeźbiarzem nie tylko z wykształcenia. Choć bardziej znany w świecie biżuterii, może poszczycić się niezwykłymi projektami i realizacjami w dziedzinie rzeźby i małej architektury. Zamówienie na lampę nad nagrobkiem Św. Tomasza Cantilupe w katedrze w Hereford zrealizował jako wiszącą, oświetloną od dołu jak zawsze precyzyjnie geometryczną, a jednocześnie zmieniającą się, zależnie od punktu obserwacji, wykonaną z metalu formę, przypominającą drabinę. Widać tu wyraźną spójność poszukiwań artysty. Ta sama prosta, o bardzo dokładnie określonych proporcjach drabina pojawia się w kilku wydaniach w jego naszyjnikach i broszce. Żyrandol Watkina ozdabia jedną z sal słynnego Victoria & Albert Museum a jego "Pool Pavilion" - duża praca rzeźbiarsko architektoniczna tworzy ogrodowy punkt spotkań w Kowloon w Hong Kongu, inne prace tego typu zrealizował w Londynie, Rayleigh, Essex, oraz Leeuwarden w Holandii.

Formy wybierane przez Watkina, to przede wszystkim naszyjniki, oraz specyficzne dla niego naramienniki, w mniejszej ilości bransolety, wreszcie nieliczne broszki. Wybór form podyktowany jest założeniami artysty, który jako rzeźbiarz zawsze traktuje swoje obiekty zarówno jako kompozycje samodzielne, jak jako element nowej wartości, powstającej w wyniku gry pomiędzy formami postaci ludzkiej i biżuterii. Od lat mając dostęp do najbardziej zaawansowanych komputerów i oprogramowania, oraz sterowanych komputerem technik modelowania, jak na przykład zestalanie cieczy przez promienie laserów, artysta ma możliwość metodycznego badania jak sam to określa "gramatyki formy

przestrzennej", przede wszystkim jej "składni". Techniki materializacji, które stosuje są bardzo różnorodne. Począwszy od typowego stołu złotniczego lub kuźni z ich klasycznymi materiałami - metalami i kamieniami, skończywszy na technologiach i materiałach, stosowanych przy budowie statków kosmicznych. Nie wybiera jednak materiału dla jego ceny, czy nowości. Stosuje go wtedy, kiedy wydaje się szczególnie przydatny w realizacji kolejnego pomysłu. Przykładami tworzyw, które Watkins wprowadził do biżuterii są neopren i colorcore.

Neopren o bardzo intensywnym kolorze i elastycznej, przypominającej ludzkie ciało powierzchni wykorzystany został do pokrywania stalowego drutu, z którego artysta formował elementy 'a vista' jakby rysując je w przestrzeni. Elementy jak zwykle bardzo proste i geometryczne, w żywych kolorach, zestawiane w złożone kompozycje dają nieoczekiwany efekt, jak autor sam określa "biżuterii z dżungli". W tej "biżuterii z dżungli" istnieje złożony trop, prowadzący do pierwotnych kultur i elementów naszej natury. Dawid Watkins jest kimś jeszcze - jest profesjonalnym muzykiem jazzowym. W kompozycjach złożonych z powtarzających się podstawowych elementów widać wyraźnie muzyczny schemat jazzowej improwizacji. Muzyczne poczucie rytmu i kompozycji pojawia się także w jego wielu innych pracach.

Colorcore - tworzywo XXI wieku jest materiałem z którego powstają wycinane laserem a następnie w skomplikowany sposób obrabiane powierzchniowo duże naszyjniki i bransolety. Ich tytuły są także specjalną grą. Praca "Voyager" niesie skojarzenia zarówno z samotnym podróżnikiem przemierzającym w łodzi niezmiernie przestrzenie oceanu, jak z kosmicznym statkiem o tej nazwie - produktem najbardziej zaawansowanej współczesnej techniki.

David Watkins w ciągu lat swojej pracy wykonał bardzo nieliczne egzemplarze pierścionków, w których na prostych, gładkich, szerokich obrączkach ustawione są wysokie, zakończone perłami o różnych kolorach, lub przejrzystymi kamieniami szlifowanymi w formie kaboszonu, jak zwykle precyzyjnie wysmakowane kształty. Sam autor przypisuje swoje małe zainteresowanie pierścionkiem temu, że skupia się na badaniu rzeźbiarskich relacji pomiędzy postacią ludzką a biżuterią, w których

uczestniczy on dość słabo. Niektórzy uważają jednak inaczej, dopatrując się przyczyn w osobistych aspektach biografii. Sylvie Lambert, autorka znanej monografii 'The Ring' pisze : "Fakt, że wykonał tak niewiele pierścionków może być przypuszczalnie wyjaśniony tym, że jego żona, Wendy Ramshaw, także jeden z najwybitniejszych brytyjskich artystów jubilerów, od roku 1970 skupiła się w swojej pracy na tej formie biżuterii."

Rzeczywiście fakt małżeństwa absolwenta wydziału rzeźby Szkoły Sztuk Pięknych University of Reading z projektantką tkanin Wendy Ramshaw na pewno nie pozostał bez wpływu na artystyczny rozwój ich obojga. Oboje wybrali biżuterię jako główne pole twórczości i jak mówią krytycy pracują na nim do dziś "razem ale osobno". Wendy zajmuje w świecie współczesnej sztuki pozycję równie ważną jak David, chociaż zestawiając ich prace nie uda się dopatrzeć żadnych prostych podobieństw. Klasyczne są jej kolekcje pierścionków, które po zdjęciu z palców można założyć na specjalny pionowy "stojak", z którym wspólnie stanowią niezwykle, pełną koloru małą formę rzeźbiarską. Dwa lata temu wystawiła w Victoria & Albert Museum tworzoną ma przestrzeni paru lat kolekcję "Picasso's Ladies", która jest niezwykle trudną ale uwieńczoną pełnym sukcesem próbą dialogu biżuterii z malarstwem przez największe "M". Wendy zaprojektowała biżuterię dla kobiet z obrazów Picassa. Powstałe relacje pomiędzy dziełami malarskimi a biżuteryjnymi, oparte zarówno na zasadach formalnych jak filozoficzno estetycznych, tworzą nowe wartości zarówno w sensie odbioru prac malarskich i biżuteryjnych jako takich, jak szczególnego napięcia - jakby energetycznego pola powstającego pomiędzy nimi. Kolekcja jest także jedną z ważnych wypowiedzi na temat miejsca biżuterii w sztuce.

Artystą, z którym niektórzy porównują Watkina jest absolwent Bauhausu, wybitny szwajcarski architekt, rzeźbiarz, malarz, grafik, projektant, teoretyk sztuki i publicysta Max Bill - autor zarówno prac teoretycznych takich jak "The Mathematical Approach in Contemporary Art", jak licznych, niezwykle efektownych kompozycji graficznych i malarskich, które są wizualizacjami formuł matematycznych. Rzeczywiście, zarówno rygorystyczne, ścisłe zasady kompozycji, jak nawet wprost niektóre formy, pozwalają na dopatrzenie się w pracach obu artystów wielu

analogii - jeszcze jednego argumentu na rzecz równoprawnego miejsca biżuterii wśród innych mediów sztuki współczesnej.

Moim zdaniem, najbliższe powinowactwa z pracami Maxa Billa zauważalne są w jednym z najnowszych eksperymentów w dziedzinie biżuterii, zrealizowanym w roku 2000 wspólnie przez Davida i Wendy. W pewnym sensie jest to reminiscencja na temat początków ich pracy w latach sześćdziesiątych, kiedy to będąc prekursorami negacji klasycznych drogocennych materiałów, tak charakterystycznej i znaczącej dla ukształtowania obrazu współczesnej sztuki biżuterii, robili biżuterię z papieru. Jest to jednak o wiele więcej niż reminiscencja. Jak wszystkie prace tych artystów jest to działanie niosące bogate i nowe treści. Najkrócej mówiąc David Watkins i Wendy Ramshaw wydali książkę : "The Paper Jewellery Collection" ('Kolekcja papierowej biżuterii'), która na pierwszy rzut oka kojarzy się z luksusowo opracowanym bardzo kolorowym albumem dziecięcych wycinanek, zaopatrzoną w szczegółowe instrukcje, oraz kilka zapieć z delikatnego, srebrnego drutu. Drugie skojarzenie, jakie nasuwa się przy oglądaniu, to album grafik, mogących przypominać właśnie grafiki Maxa Billa, tylko, że te grafiki, wstępnie ponacinane, zamieniają się po wyciśnięciu wzdłuż nacięć i złożeniu w autentyczną biżuterię, którą przy poczuciu dobrego smaku i odrobinie ekstrawagancji może założyć zarówno młoda dziewczyna na prywatkę, jak najbardziej wytworna dama na eleganckie przyjęcie. Wiadomo, że każda unikalna biżuteria wykonana przez sławną parę, niezależnie od tego, czy będzie ze złota czy materiału pospolitego osiąga obecnie bardzo wysoką cenę, a jednocześnie artyści nie myśleli nigdy o masowej, taniej produkcji. Wydając tę "książkę" znaleźli niezwykle rozwiązanie - uczynili swoją biżuterię dostępną dla każdego, rozszerzając ogromnie grono odbiorców, co jest marzeniem wielu artystów, ale nie tylko. Kolekcja jest w dalszym ciągu badaniem gry pomiędzy biżuterią a noszącym ją człowiekiem, jest wskazaniem na najważniejszą rolę biżuterii jako sztuki i ozdoby. a także refleksją na temat ulotności, zarówno naszego spojrzenia, jak życia, w którym nadmiernie wierzymy w trwałe wartości materialnych drogocенności.

Biografia artystyczna Watkina jest oczywiście niezwykle bogata, a lista 25 wystaw

indywidualnych w najbardziej prestiżowych galeriach i muzeach Europy, Ameryki, Australii Japonii, które są w jego wydaniu nie kolejnymi powtórzeniami a etapami ogromnej pracy, przemyśleń, postanowień, uzupełniona ponad czterdziestoma udziałami w wystawach zbiorowych, listą prac w zbiorach, oraz wykładów prowadzonych na ponad dziesięciu uczelniach w różnych krajach, liczne publikacje, w tym cztery książki, w końcu stanowisko zajmowane w Royal College, plasują go wśród najbardziej znanych postaci współczesnej sztuki i nauki. Oczywiście ma on zarówno swoich zwolenników jak przeciwników. Ci ostatni zarzucają mu zbytnią oszczędność wyrazu, i nadmiar interpretacji, która nie wynika bezpośrednio z prac, lecz raczej z komentarza i kontekstu. Niektórzy współcześni młodzi artyści zarzucają mu zbytnie przywiązanie do warsztatu. Rzeczywiście Watkins jest absolutnym perfekcjonistą warsztatowym, co wcale nie oznacza zniewolenia przez warsztat, czego najlepszym dowodem jest różnorodność stosowanych technik i materiałów i swoboda z jaką je zaleźnie od potrzeb wykorzystuje i łączy.

Zapytany przeze mnie, co skłania go do przyjęcia zaproszenia do drugiego już przyjazdu do Gdańska w charakterze jurora Konkursu Amberif Design Award, organizowanego przez targi Amberif, a w tym roku również wykładowcy skromnej, a z jego pozycji wręcz niezauważalnej Akademii Multimedialnej, odpowiedział, że sam chyba nie użyje bursztynu w swoich pracach. Jest to materiał tak różny od dotychczasowych, że przy jego podejściu wymagałoby to ogromnego nakładu badań i czasu. Widzi natomiast w bursztynie bardzo interesujące możliwości działania dla innych, i jest za wprowadzeniem go w zakres zainteresowań studentów Royal College (!).

Jeżeli mówi się dziś o biżuterii jako o całkowicie pełnoprawnej dziedzinie sztuki współczesnej, to ten często lekko nieobecny i gdzieś w głębi zamyślony, ciągle otwarty na nowe pomysły i inicjatywy artysta - profesor jest jednym z tych, którzy to spowodowali. Myślę, że w najbliższej przyszłości bursztyn będzie także zawdzięczać wiele jego 'dotknięciu'.

Tekst: Giedymin Jabłoński

Serwis informacyjny

* Plany uczynienia z Kaliningradu Wolnej Strefy zawiera raport „Przewycięzanie obcości: Kaliningrad jako rosyjska enklawa wewnątrz Unii Europejskiej” Autorzy raportu stwierdzają, że po wejściu Polski do UE obwód kaliningradzki powinien być częścią strefy „przyjaznego sąsiedztwa”. Raport ogłoszony został przez Fundację im S.Batorego. Projekt prowadził p. Grzegorz Gromadzki z Centrum Stosunków Międzynarodowych. Jednak zgodnie z przewidywaniami przez 5- 8 lat wysiłki rozkręcenia wolnej strefy ekonomicznej nie przyniosą rezultatów spektakularnych. Podobnie jak na panewce spaliło powołanie w 1991 obszaru Wolnej Strefa Ekonomicznej „JANTAR”, która miała ożywić miejscową gospodarkę i przekształcić enklawę w Hongkong Bałtyku. Dla zainteresowanych raport dostępny jest w internecie na stronach www.batory.org.pl Do powstania raportu przyczyniło się Stowarzyszenie Kulturowego „Borussia z Olsztyna”. We wnioskach proponuje się bardziej liberalną politykę wizową. Następny raport będzie poświęcony polityce wizowej i wschodniej granicy Polski po wejściu do UE.

* Dnia 12.02.2001 firma SILVART - jeden z większych producentów biżuterii w Polsce - ogłosiła upadłość. Pracę straciło 100 osób. Według informacji zamieszczonych w Gazecie Wyborczej, dodatek lokalny w Katowicach (nr z 13.02.2001), z firmy w trakcie weekendu przed ogłoszeniem upadłości zginęło 30 kilogramów bursztynu, 40 kilogramów biżuterii, dokumentacja i kontakty handlowe.

* W związku z realizacją projektu „polskiej marki bursztynu” zachęcamy firmy do przekazywania wyodrębnionej darowizny na cel powstania filmu. Dystrubcja filmu: sprzedaż kaset wraz z przedłużanymi prawami odtwarzania filmu na pokazach dla klientów i w galeriach. Dochód z filmu przeznacza się na produkcję kolejnych filmowych promocji bursztynu.. Firmom, które przekażą darowiznę na rzecz

wyprodukowania pierwszego filmu gwarantujemy 10 bezpłatnych kopii kasety. Ponadto na reklamówce kasety umieszczona będzie nazwa i logo firmy z tytułem Sponsora Filmu.

Editors' Introduction to the "AmberNews"

In response to many inquiries, questions, and requests concerning communication with our members abroad, we decided to publish a Polish-English version of our newsletter, *Bursztynisko* (if you need help pronouncing the name, the "sz" sounds like "sh," the "y" like "i" in the word "tin," and the "i" like the vowels in "meet"). By including an English version of the latest "AmberNews," we hope to both communicate better with our non-Polish members and encourage more people from abroad to join the Association. In this first bilingual edition of *Bursztynisko*, there are Association organizational notes, announcements, reports from various events, an interview, and information about this year's Amberif.

For those readers who are not yet members, you might like to know a little more about this organization. It is important to first note that with Poland's extensive amber mining, craftsmanship, art, trade, as well as scientific and cultural studies specifically concerning amber, this is a key country in the world's amber market and scholarship. The Amber Association of Poland is very active in all aspects of amber, diligently reporting news and events through this quarterly publication. Artists, scholars, and companies outside of Poland receiving *Bursztynisko* can maintain current information about amber. Besides publishing this newsletter, the Amber Association organizes exhibits, events, and educational seminars in Poland. The Association also certifies that qualifying amber companies use only authentic amber in their products. In addition, this organization regularly participation in trade shows in Poland, elsewhere in Europe, and in the United States.

-Editors

I. Organizing matters

On the 25th of January 2001, we witnessed the quarterly meeting of the Amber Association of Poland. There were two key issues discussed at this meeting. First, the Board considered the names for jewellery-quality amber stones.

Second, Ewa Rachón presented the project "Creation of the Amber Trademark." It sparked a lively discussion about amber's color, treatment, and its production process.

The next meeting will be on the 30th of March 2001. The main goal at this meeting will be to change the Association charter so that members residing abroad can mail in votes.

Companies on the waiting list that applied for a certificate to be verified in six months

53. Max Paul Dannat – BERNSTEINZIMMER, Ratingen, Germany
54. Ludwik Dumin – ARTYSTYCZNY WYRÓB BIŻUTERII, Pruszcz Gdański, Poland
55. Fergus Clark – AMBER CENTRE, Felixstowe, United Kingdom
57. Barbara Ockendon – AMBER CENTRE, London, United Kingdom
58. Jacek Kędracki - JACK Częstochowa, Poland
59. Adam Garus - KARAT S.C. Katowice, Poland
60. Regina Klunder – ERIDAN sp. z o.o., Poland
61. O.S.C. sp. z o.o. Warszawa, Poland

According to the statutes of certificate nominations and the Amber Association's rules of recommendation, new members must wait for the final certification for up to half a year.

New members that joined between 01.01.2001.-28.02.01.

192. Tadeusz Kwiatkowski, Gdańsk
193. Sławomir Safarzyński, Warszawa
194. Grzegorz Nikiel, Gdańsk
195. Sebastian Pawlak, Gdańsk

II. Association Activity

Activity schedule for the year 2001 (approved by the Board 27.02.2001.

1. Expand the web site to link to recommended companies and jewellery magazines.
2. Participation in editing the professional jewellery magazines.

3. Participation in exhibitions in jewellery fairs.
In Poland:
1. Amber Day during the Dominican Festival in Gdańsk.
 2. Amber Day during St. Catherine's Fair in Toruń.
 4. Third Championship in Amber Gathering in Stegna Jantar.
 5. Foreign Exhibitions - contingent upon companies' participation
 6. Promotion of the historic Amber Route for tourism
 7. Economic activity: Project of the Amber Stock Exchange in Gdańsk
 8. Publishing: Booklet on medical uses of amber through the ages
 9. Cooperation with jewellers' organizations and with science.
 10. Organization of the Fourth Forum of Polish Jewellery to take place during Amberif 2001. This also includes joining the CIBIO.
 11. Work against falsifications and forgeries. This includes enlarging the network of recommended companies that respect the rules of the Association certification. The rules involve properly labeling the amber by name, including the authentic process of amber production.
 12. Amber Promotion:
 - display in the Association office with standard and rare objects made with amber, bringing it to international and domestic exhibitions.
 - encouraging the development of new jewellery designs and techniques. This includes supporting competitions for new designs with amber
 - Amberman of the Year Award as well as collecting literature on amber jewellery, archival materials and pictures connected with amber products
 13. Creating the amber laboratory to identify the species of amber inclusions.
 13. Education and Training Programs:
 - co-operation with art schools on the amber processing training program
 - help with equipment and technology;
 - continuing the initiative to train amber experts.

14. Activity among members:

Member support in the consulting of judicial, accounting, economic, marketing strategies.

This schedule can be modified during the year through members' initiative.

Jewellery-Quality Amber Stones and Their Classification

Names of jewellery quality amber stones

1. **Amber, natural amber, succinit** – raw materials, semi-products, or products made of Baltic amber without any artificial treatments

which change amber's natural physical or chemical characteristics.

2. **Treated amber (succinit)** – semi-products or products made of Baltic amber which were artificially treated (for instance, by temperature or pressure), changing its chemical or physical characteristics.
3. **Dublet, triplet or multielement** – consists of two, three, or more layers of which at least one must be of natural Baltic amber. There cannot be lumps or any fragments of amber melted without a regular shape in a synthetic resin – such materials count as falsifications. However it is permitted to put a colorful layer of durable material between the amber elements or place a formed amber stone on the bottom of a different material.
4. **Reconstructed amber** – material made of tiny pieces of Baltic amber or amber meal pressed together by high temperatures and pressure.
5. **Amber imitations** – other than Baltic amber resins, sub-fossils, synthetic resins, or any kind of artificial material similar to Baltic amber (succinit), but with different physical and chemical characteristics.

Amberman of the Year and Century Awards

Association's Board granted its year Award called "Amberman of the Year" to prof. Jan Koteja, scientist from Cracow, who is well known because of his passion to insects fossilized in amber. He is also the editor of "INCLUSION" – magazine devoted to entomology and one of the initiators of MEGANEURA scientific magazine.

Due to the end of the century The Association's Board granted two Awards AmberMan of the Century to prof. Barbara Kosmowska-Ceranowicz from Museum of the Earth - Polish Academy of Science in Warsaw and Wiesław Gierłowski, art historian, amber artist and Association's expert. Their permanent work and knowledge helped us to understand and love amber.

III. Economy

Basel International Fair will split into

Basel International Fair is splitting into two Shows next year. First in Zurich is going to be a show for packaging and product connected with jewellery. The second will be devoted directly to jewellery presentation. The split will start in the year 2002. Now is the time to apply for exhibition space.

*Foto 5. Zebranie kwartalne członków Stowarzyszenia Bursztytników – Muzeum Archeologiczne w Gdańsku 25.01.2001.
Photo 5. Quarterly meeting of the Amber Association of Poland in the Archeological Museum in Gdańsk, 25.01.2001.*

In the beginning of February, a large corporation introduced a proposal to the Amber Association Management Board to stabilize the turnover of the amber raw material trade.

After exchanging letters, the corporate delegation and the Association's Board met together on February 7th for a business meeting. After considerable debate on the topic, both sides agreed to create the Professional Amber Raw Material Stock Exchange.

The Letter of Intent was concluded in the afternoon on February 7th between the Management of the Amber Association, represented by the Amber Association of Poland President, Mr. Wojciech Kalandyk, and Vice-President, Mr. Marek Juszcak, and the corporation representatives, who agreed to supply the Amber Association of Poland with amber both as raw materials and as semi-finished products.

The draft contract will be introduced later on in May after the Association visits the corporation site.

The agreement consists of the following points:

1. The Management of the Association guarantees distribution and regular demand for amber on the market due to the following mechanisms:

- a. creation of the AMBER STOCK EXCHANGE located in Gdańsk
- b. access to free purchase and sale for every amber company that could benefit from mutual cooperation
- c. benefit from recommendations of the Association and its guarantee for the authenticity of raw amber.

2. The agreement was signed to ensure constant future co-operation that will lead to the creation of the regular AMBER STOCK EXCHANGE.

3. The corporation accepted control of the Association's authorized representatives to determine whether rules of fair amber turnover and the authenticity of products are observed in this company. Control can be carried out only by persons appointed by the Association Authorities, moreover they cannot be engaged in the competitive activity.

Trade Mission to Paris

15 Polish production companies have finished the trade mission to Paris, during the BIJORCA Fair February 27-March 1, 2001. Companies presented their products and came into contact with new partners from France. The management of the fair encouraged the Association to organize a pavilion exhibiting the work of exclusively Polish amber producers and artists during BIJORCA in the autumn. The Board of the Association has decided to withdraw from coordinating the organization of the pavilion in September and did not include the event in its annual activity schedule.

AMBER STOCK EXCHANGE Inc.

4. The Association will help the corporation with protection against amber forgery by smugglers, will guarantee the exchange scientific and technical knowledge, will promote manufacturing amber jewellery exclusively from precious metals and high quality amber.

The expected quantity of amber delivered to the Amber Stock Exchange amounts to 10-20 tons per year.

There are two main ways to organize the Amber Market and implement the project:

1. The founding of the Amber Stock Exchange Inc. with the Amber Association as a main shareholder and patron.
2. The founding of the Amber Stock Exchange Inc. with dispersed shareholders – mainly producers, merchants, and purchasers with the golden, controlling share for the Amber Association.

The Board of the Amber Association has not decided yet how and in what way it should be implemented.

Photo 7. Not all members could attend the quarterly meeting in Gdańsk. Places for guests and foreign members left empty.

Foto 7. Nie wszyscy mogli dotrzeć, miejsca dla gości i członków z zagranicy pozostały puste

We invite all members to participate in the project and share your opinion.

Photo 6. Individual meetings at Bijorca Fair – trade Mission to Paris 27.01.2001.

Foto 6.. Rozmowy indywidualne firm polskich z klientami francuskimi, 29.01.2001.

IV. Science, Exhibitions, Publications, Reviews

Chojnice Exhibition and its consequences

In the History and Ethnography Museum of Chojnice, a small town in Pomerania region we started an exhibition of amber in November. It became so popular that till now we have proposals from two other Museums in Poland and three cities in Germany: Bremen, Weimar, Lubeck. We are open to put in the schedule and our activity calendar next initiatives.

Treasures from Częstochowa – a recollection of a trip to Jasna Góra – by Amy Goldenberg

In February, members of the Amber Association went to Częstochowa to see the Jasna Góra monastery's collection of amber as well as the

original Black Madonna icon. Organized by Mariusz Drapikowski, the group received a thorough tour of Jasna Góra, highlighted with special access to the monastery.

The two-day trip, February 8-10, started at St. Bridget's church in Gdańsk. During part of the ride, Father Krzysztof Czaja of St. Bridget's spoke about Jasna Góra and showed a video about the monastery's history. Arriving in Częstochowa in the late afternoon, the group settled into the accommodations at Dom Pielgrzyma. In the evening, the visitors went to the last mass of the day at Jasna Góra. At this mass, those who arrived early enough sat in the portion of the church closest to the icon. Father Henryk Jankowski of Gdask gave the sermon, welcoming the amber artists (bursztynnicy) to Jasna Góra. Towards the end of mass, a screen slowly descended to cover the Black Madonna for the night.

The next day's events began with mass, again presided over by the Gdańsk priest. Immediately following it, the group gathered in a room beside the altar area. A Jasna Góra priest guided the Amber Association visitors to a nearby room. In this long, narrow room, the priest presented the table liners and cloths that can be used during services. These had intricate designs, with amber, pearls, and other items sewn onto the cloth.

The tour then proceeded to a room filled with closets. Here, the Jasna Góra priest pulled out and displayed the robes monastery priests can use for various masses. As with the table coverings, the robes featured intricate details made by sewing amber and other precious stones onto the material. Naturally, the Black Madonna was a common design used on the robes.

From the robe collection, the tour moved to the Treasury, where many of the items offered to the monastery are on display. This exhibit includes a section specifically devoted to amber jewelry as well as a small amber statue of Mary made in Oliwa around 1611. The Treasury also had quite a few larger pieces on display, such as a monstrance and a robe made for the Black Madonna for the 600-year anniversary of the

Photo 8. Individual presentations of the Jasna Góra amber treasures for a group of amber artists from Gdańsk .

Foto 8. Indywidualna prezentacja bursztynowych skarbów na Jasnej Górze dla grupy bursztynników z Wybrzeża

monastery. Because viewers can get very close to the glass case, it was possible to see the robe's great detail: the rings pinned together to form patterns, the texture of the fabric, the metal hooks on the side of the robe for mounting over the icon. The bottom and side edges of this robe, as with the others at Jasna Góra, closely follow the shape of the painting, helping frame the icon. In contrast, the amber robe at St. Bridget's flows down past the edge of the icon.

After a lunch break, the guide took the group through the Armory and the main museum. These too were filled with interesting objects and revealed more of the monastery's history and importance in Polish history and culture.

The last portion of the tour went into the monastery library, a portion usually forbidden to women. The walls and two large tables featured patterns of inlaid wood, while the ceiling had bright paintings. The library included a collection of autographs of famous visitors from all over the world. Group members added their own signatures to the guest book.

Early the next morning, many members of the group attended the first mass, during which the Black Madonna was uncovered for the day. This service was the last geared towards the amber artists and their visit to Jasna Góra. Since the

amber altar in Gdańsk will feature a copy of the icon, it was appropriate to make a trip to see the original Black Madonna in the Jasna Góra altar.

- Amy Goldenberg

Verdict of the Jury

In the Contest for the Design of Amber Jewellery
THE AMBERIF DESIGN AWARD 2001
Reached on the 10th of February 2001 in Gdańsk

The Jury consists of:

Prof. David Watkins
Dr Christianne Weber-Stober
Prof. Jerzy Ginalski
Dr Sławomir Fijałkowski
Wilhelm Tasso Mattar

Assessed 118 works from 14 countries.

The verdict of the jury concerning both the awarded works and the works entered into the catalogue was not unanimous and was the result of a compromise between the jurors, as is often the case in such instances. Among the jurors' intentions was the presentation of the fullest possible range of submitted works and artistic directions.

The first prize funded by the Mayor of the City of Gdańsk (11,500 PLN): Adriana Lisowska, code 261077

A double statement which in the most convincing manner answers the assumptions of the contest's organisers, who expected experimental solutions transcending jewellers' clichés. The first part of the story of amber is told in a succinct way through a subtle combination of prehistory with modernity. An amber nugget (an organic fossil resin) is laminated in a product of modern chemical industry (synthetic resin). The mark of fingerprints – an unequivocal identifier – gives the object a truly personal and authorial nature. The second subject can be read as a more complex commentary. It explores and interweaves a series of ideas about amber on levels, which are at once seductive and subversive. It touches on both the primal and the metaphorical liquidity of resinous amber, on its conventional beauty as body enhancement and on its image of all that is natural. But also, by comparison, across eons of time, it suggests disturbing relationships with its more life-threatening petrochemical cousins. Amber "birthmarks" place the presentation within the trend of body art and action art. In their high assessment of the uncommon interpretation of the theme of the contest and the well selected means of artistic expression, the jury appreciated a coherent, well thought-out whole in the two-element work of the author, with special emphasis on the production entitled "resin / żywica".

The prize funded by the Goldmajor Company (800USD): Sari Limata / Finland, code 160677

A work representing a trend referring to the tradition of jewellery in its most classic convention as a functional object and a decorative element. The contrast of the cool geometric block of synthetic material with the warm amorphous slice of amber in combination with the title of the work - which conjures up images of computer terminology - places the statement in a current context and by a witty inversion represents the amber itself as an "inclusion". The "Log-in code" to the "security level" of the final round of the Amberif Design Award expresses an economical Scandinavian aesthetic in a high-tech style.

**The prize funded by the Amber Association of Poland (2kg of amber):
Albert Kaleta, code 220579**

The author uses the post-modernist method of citation. Through his selection and artistic dematerialization of everyday functional objects the audience is thrust into a multifaceted game of associations, pertaining to numerous symbolic references. A scroll, reminiscent of a Judaic Torah, unfolds a sentimental tale of old and current signifiers of everyday life. The sketchy, provocatively negligent form of presentation is a consciously directed para-theatrical installation, based on intimations and open-ended fields of possible interpretations within an atmosphere of poetic nostalgia.

**The prize funded by the Lidy Company (3 kg of silver):
Andrzej Szadkowski, code 202636**

A seemingly functional object proves to be a modern fetish closely associated with its owner. A mathematical graph serving to determine the optimum physical and mental biorhythm has been juxtaposed with an amber nugget formed by the forces of nature; amber which has always been attributed with magical and ritual properties. The belief in the power of releasing natural energy through objects with special properties has its rich source in the traditions of the talisman and the amulet. The author of the work has intelligently referred to the deepest levels of human identity, which is also formed by metaphysics and the subconscious.

**The prize funded by the Timex Company (a suite of watches):
Anna Kamińska-Ogińska, code 421751**

An expressive and aggressive staging which works upon the imagination by utilising the punch and rhetoric of the "commercial" media. The primitivist inspirations of this latex and amber anti-jewel seem to reference the most primal instincts. Its indirect messages, operating only in the form of photographic documentation, prove as potent as jewellery objects made with the torch and the hammer. From this point of view, the jury wished to recognise a way of thinking which relates directly to certain directions in current visual art where, in contrast to craftsmanship, the most important trait is the intention of the artist and the emotional response of the audience.

The Jury decided that the following designs will be published in the Amberif 2001 catalogue:

Sripa Turpeinen - Finland	000001
Jan Pomianowski - Goręczyno	010458
Eugeniusz Gawkielwicz i Marta Bogusz - Gdynia	030152
Uri Samet - Israel	249249
Andrzej Opałko - Łódź	257041
Adrianna Budzisz - Wejherowo	270297
Elżbieta i Marek Pawłowscy - Sopot	281097
Solvegia & Andreas Kriviciai - Lithuania	324903
Wojciech Rygało - Wołomin	540423
Jan Piotr Materek - Mikoszewo	661636
Agnieszka Plorin - Rumia	740623
Andrzej Boss - Łódź	939501
Klaudia Butryn - Malbork	300399
Marta Schoeneck - Miłobądz	186963

**Short interview with Wilhelm Tasso Mattar –
artist and designer - on the occasion of his
visit to Poland (Gdańsk 09.02.2001.)**
noted by Giedymin Jabłoński

- How do you choose materials for your work?

That belongs to my materials I've used before. I used bone, shell and other organic materials. And I wanted to continue this research (with another organic material amber). But I didn't work before with amber until I got the invitation to the Amber Award two years ago. That was my first piece - the boat.

I'm not a designer in amber. I got that impression to do it when I got the invitation.

- Yes, but now you started to use amber in your new designs, why?

First, it smells better than bone or shell and shell is toxic and is horrible to work with and a second is the myth, the myth of this material and the third - the region, the Baltic area. I knew only this area Poland and Russia from the cold war and I was interested to get my own connections, own contacts, own ventures to that region. That's the personal reason.

- That fits my theory that amber is a stone that through centuries stimulates artistic, cultural and personal contacts between people

Amber in our designer's society has not a very popular image. But this depended on the undesigned things - they are mostly hand craft things. It's the same as when I worked with concrete before. Concrete is a material very easy to use and it is not its problem that the people are doing are doing such bad things with it and the amber too. There was an amber shop in my home village in Cologne, but things you could see - horrible.

- Yes this I know too well from Poland.

Then in the eighties we, as you can remember, we used materials which were not so fashionable and decided to make new things. So I took bone - unprecious material and amber I took because of bad image (that image which I was growing up with).

- Yes, but that image is now improving also thanks to your work.

I will bring my new pieces to the fair because Eva [Mrs. Ewa Rachoń – Amberif Fair Executive Manager] offered me a vitrine. That's a challenge for all designers to take normal things, everyday things and my approach now is 'everyday aesthetic'. What happens to everyday things, normal things if we are able to gather aesthetic distance to the things - you get a new approach for example. And it happens with all materials, all things.

- Thank you very much for the interview.

News

* Plans to create a Kaliningrad Duty Free Zone has failed again, according to the report "Overcoming difficulties with the strangeness of Kaliningrad as a Russian district within the European Union." The authors maintain that after joining the EU the Kaliningrad district could be a part of a "friendly neighbourhood."

The report was announced by the Batory Foundation in Warsaw. The project leader, Mr. Grzegorz Gromadzki from the Centre for International Relationships, forecasted that in 5-8 years all endeavours to create free trade will fail and nothing will change in the matter. Similarly, in 1991 the duty free project called "JANTAR" was to make the zone the "Hongkong of the East." The report is available on the internet at the website www.batory.org.pl

* The Amber Association step by step is realizing the project "Creation of the Amber Trademark." One of its key elements is a film production devoted to amber and its cultural traditions. We are now looking for sponsors and financial sources for the film. Therefore we encourage companies to donate to this project. The film will be distributed by the Amber Association and the first donors will receive the title "sponsor of the film" with their names and logo put on the videocassette packaging.

All companies could benefit from the film in their galleries and shops. After signing an one year contract, companies would have the right to use the videocassette in public presentations. Income from the contracts and film distribution will be used to produce the next set of promotional materials. Companies that participate in funding the first film production have the right to present the film in public free of charge and receive 10 copies of the cassette.

* One of the biggest production plants, the SILVART Company in Gliwice, declared bankruptcy last week, causing over 100 employees to lose their jobs. Over a year ago, it lost the Amber Association's recommendation, membership, and certificate.

* Dutch Centre Ltd., working in Holland and Belgium, are proposing to exhibit and promote amber products on those markets. We invite all interested companies to apply.

Photo 9. Group picture of amber artists on a trip to Częstochowa, 10.02.2001.

Foto 9. Pamiątkowe zdjęcie grupy bursztynników z Gdańska, zwiedzanie bursztynowych skarbów Jasnej góry, Częstochowa 10.02.2001.

8th International Amber, Jewellery and Gems Fair AMBERIF 2001 Programme

Trade hours : 10:00 – 18:00

8 March - Thursday

10:00 Opening Ceremony	<i>hall 05</i>
11:30 Press conference	<i>hall 02</i>
12:00 Vernisage of the Designers' Gallery	<i>hall 05.K</i>
19:30 Welcoming Reception for Merchants	<i>Arthur's Court</i>

9 March - Friday

10:30 III National Jewellers' Forum	<i>hall 02</i>
20.00 Akoya Gallery opening – sponsored by Goldmajor Poland	<i>15, Brygidki Street, Gdańsk</i>

10 March - Saturday

10:00 Seminar on Baltic Amber	<i>hall 02</i>
12.00 Timex watch show – presentation of the newest collection	<i>hall 01</i>
13.00 Fashion in Jewellery – lecture by Susan Sagherian	<i>hall 02</i>
14.00 Timex watch show – presentation of the newest collection	<i>hall 01</i>
14.30 Susan Sagherian – Fashion in jewellery	<i>hall 02</i>
14.30 Handing of Amber Association Award – Amberman 2000	<i>hall 05.H16</i>
15.00 Auction of inclusions in amber	<i>hall 05.H16</i>
20:00 Gala Jewellery Show,	<i>The State Baltic Opera in Gdańsk</i>

Jewellery and fashion show and the announcement of the results of the Amberif Design Award and the Mercurius Gedanensis Contests and the award-handing ceremony.

11 March – Sunday

11:00 Press conference with the summing-up	<i>hall 02</i>
12.00 Timex watch show – presentation of newest collection	<i>hall 01</i>
14.00 Timex watch show – presentation of newest collection	<i>hall 01</i>

The Fair is accompanied by:

* Designers Gallery

-Individual presentation of 53 designer's jewellery	<i>hall 05.K</i>
-Exhibition of the Amberif Design Award 2001 distinguished works	<i>hall 05.J15</i>
-Jewellers' and art schools	<i>hall 05.J</i>

* Paleontological Gallery

-Defining of amber inclusions - University of Gdańsk Museum of Amber Inclusions, Natural History, Museum of Polish Academy of Science, Fossil Insect Section of Polish Entomological Society	<i>hall 05.H</i>
-Amber Laboratory – defining types of amber, advice of Amber Association experts	<i>hall 05.H</i>

* Folk Sculpture Gallery

-Post-contest exhibition of Devils and Angels – Gallery run by Art Gdynia Association and GIF CO.	<i>hall 01.J</i>
---	------------------

* **Art Gallery**

-Paintings by Wilga Badowska

hall 05.J

* **Amber Workshop**

-Traditional techniques of making amber jewellery

hall 04

* Workshop by Gold Panning School

hall 04